ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1993 йил 27 март
ШАНБА
№ 35 (5.478).
НАРХИ: ОБУНАЧИГА 3 СЎМ, СОТУВДА 5 СЎМ.

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-сиёсий газетаси • 1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ДАЛАЛАР БАҲОР, МЕҲНАТ ҚУЧОҒИДА

Деҳқон баҳори қизғин паллага кирди. Республикамизнинг жанубий ҳудуди — Сурхондарё вилоятида экиш-тикиш ишлари жадал бошлаб юборилди. Кўп тармоқли Ҳамид Олимжон номли давлат хўжалигида маккажўхори экиш учун 193 гектар ер ажратилди. Маккажўхорикорлар ана шу майдондаги экинни сифатли экиб олиб, парваришлаб, камида 780 тонна дон олишга аҳд қилишган.

СУРАТДА: далаларга маккажўхори уруғи қадалмоқда.

И. ХЎЖАЕВ суратга олган. (ЎзА).

ЭКИШГА ТАРАДДУД

Вобкент районидаги Ал-Бухорий номли жамоа хўжалиги 1993 йилда 591 гектар ерга чигит экади. Бу ерда гектаридан 32,5 центнердан ҳосил олиш мўлжалланмоқда. Жами пахтачилик бригадаларида чигит экишга пухта тараддуд кўрилди. Ҳозир чигит экиш сеялкалари, ҳайдов ва чопиқ тракторлари ишга шай.

Хўжаликда баҳорги сабзавот экинлари экиб бўлинган. Ҳозир карам, картошка парвариши қизғин. Шунингдек, 60 гектар бошоқли дон экинлари, 165 гектар бедапоя озиқлантирилмоқда. Бу ишда сабзавотчилик бригадаси бошлиғи Саидмурод Жўраев, дончилик ва чорва озуқаси бригадаси бошлиғи Абдураҳмон Жўраев бошлиқ жамоалар — Собир Олимов, Бахтиёр, Абдуллаев, Юсуф Аҳмедов каби сувчи-механизаторлар жонбозлик қилишяпти.

75 гектар боғ ва токзорларда эса дарахтларга шакл бериш, суғориш ишлари олиб борилмоқда. Бу йил 5 гектарли янги боғ барпо этилди.

Жамоа хўжалигида Наврўз шодиёна руҳда ўтди. Ҳозирги кунда хўжаликда консерва, ғишт заводлари қурилмоқда. Ҳаммом ишга туширилди. Шунингдек, бу йил 150 хонадонда табиий газ ёқилади.

В. НОСИРОВ.

МИНГ БИР ХИСЛАТЛИ ЭКИН

● Самарқанд вилоятининг қоракўлчиликка ихтисослашган «Мойбулоқ» давлат хўжалиги чорвадорлари ўтган йили яйловда пахта етиштириш кони фойда эканини исботлади. Чўпон-чўлиқларнинг оқ олтинга қизиқиб қолишига сабаб нима?

— Пахтанинг минг бир хислати бор, — дейди Каттақўрғон тумани хорижий давлатлар билан иқтисодий алоқалар уюшмаси бош директори Шуҳрат Қудратов. — Буни биргина «Мойбулоқ» давлат хўжалиги мисолида яққол сезиш мумкин. Хўжалик меҳнат аҳли ўтган йили бўш ётган суғориладиган майдонга пахта экди. Чўлликлар етиштирган 192 тонна ҳосил хўжаликка нақд 18 миллион сўм қўшимча даромад келтирди. Биз толани хорижга сотиб, чўпонларга арзон нархда шакар, кийим-кечак, ҳарир матолар олиб келдик.

Шунингдек, Қаттақўрғон ёғ-мой комбинати билан келишиб, чигитдан олинган ёғ, шулха ва шротни хўжалик аъзоларига тарқатганимиз айни муддао бўлди.

САРА КЎЧАТ

● Андижон туманидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалигида эртаги карам кўчатларини очиқ майдонга кўчириб экиш тугалланди.

Хўжалик иссиқхоналарида нафақат ўзларига, балки қўшни жамоалар ва аҳолига сотиш учун ҳам етарли миқдорда эртаги помидор, булғор қалампири ва бодринг кўчатлари тайёрлаб қўйилган.

БАЛИҚЧИЛИК ФЕРМАСИ

● Узун туманининг Ж. Пирназаров номидаги жамоа хўжалиги сертармоқ бўлиб, пахта, дон, гўшт, мева каби кўплаб қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиради. Деҳқонлар бунинг эвазига яхши даромад олади. Аммо, ҳозирги иқтисодий танглик хўжалик мутахассисларини янги-янги даромад манбаларини топишга ундамоқда.

Шу мақсадда балиқчилик фермаси ташкил этилди. Жорий йилнинг ўзидаёқ 4 гектарлик кўлда 30 тонна балиқ етиштириш мўлжалланмоқда. Келгусида эса 100 тоннагача маҳсулот тайёрлаб, нафақат хўжалик аъзолари, балки туман маркази аҳолиси ҳам балиқ билан таъминланади.

ҲАМ ДОН, ҲАМ ПОЯ

● Марҳамат туманининг Тўхтасин Мирзаев номидаги жамоа хўжалиги экин майдонларида вилоятда биринчилардан бўлиб маккажўхори экишга киришилди. Ернинг ўз намига тўла гектарлар ундириб олишга шайланган деҳқонлар ҳар гектар экин майдонидан 60 центнердан макка дони ва 450 центнердан поя олиши мўлжалланмоқда.

ЯНГИ БОҒ

● Жиззах туманининг Ҳ. Носиров номидаги жамоа хўжалиги боғларида ҳам кўкламги ишлар бошлаб юборилди. Боғбонлар 5 минг тупдан зиёд турли мевали дарахт кўчатлари ўтқазиб, 10 гектарлик боғ барпо этди.

ИСЛОМ КАРИМОВ ҚОЗОҒИСТОНГА ЖЎНАБ КЕТДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Марказий Осиё давлат раҳбарлари учрашувида қатнашиш учун 26 март куни Қозоғистон Республикасининг Қизил Ўрда шаҳрига жўнаб кетди.

Марказий Осиё давлат раҳбарларининг бу сафарги учрашувида Орол ва Оролбўйи муаммоларини ҳал этиш, Орол минтақаси экологиясини соғломлаштириш ва уни ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан ривожлантириш масалалари муҳокама қилиниши кўзда тутилмоқда.

(ЎзА).

ЭЛ ДАСТУРХОНИ ТЎКИН БЎЛСИН

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИ РАИСИНИНГ БИРИНЧИ ЎРИНБОСАРИ И. ЖЎРАБЕКОВНИНГ 1993 ЙИЛ 25 МАРТДА ЧОРВАДОРЛАР ВА ПИЛЛАКОРЛАР КЕНГАШИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Азиз дўстлар!

Бугун сизлар билан чорвачилик масалаларига доир бундай катта кенгашга биринчи марта тўпландик.

Бундан олдин пахтакорларнинг ва ғаллакорларнинг шундай кенгашлари бўлиб ўтди. Ҳозирги бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида ҳар бир соҳанинг ўз муаммолари бор. Чорвачилик ва пиллачилик бўйича ҳам ҳал этилмаган масалалар кўп. Кенгашимизда ўтган йилги якунларни кўриб чиқиб, бу йилги ва келажакдаги вазифаларимизни белгилаб олишимиз керак.

Аҳолини гўшт, сут ва бошқа маҳсулотлар билан таъминлаш Президентимиз Ислом Каримов, республика ҳукумати олиб бораётган сиёсатнинг муҳим таркибий қисмидир. Бу соҳада кейинги йилларда бир қанча фармонлар ва қарорлар қабул қилинди, уларни амалга ошириш натижасида аҳоли ихтиёридаги чорва моллар сони кўпайди, фермерлик ҳаракати авж олиб кетди.

Сизларга маълумки кейинги уч йил ичида халққа 300 минг гектарга яқин ер, бир неча юз минг бош чорва моллари ажратиб берилди. Натижада гўшт, сут етиштиришни кескин кўпайтириш учун республикамизда мустаҳкам замин яратилмоқда.

Чорвачилик қишлоқ хўжалигининг энг муҳим тармоғидир. Республика эҳтиёжи учун зарур бўлган гўшт-сут маҳсулотлари ва тухумнинг ярмидан кўпроғи фермаларимизда етиштирилмоқда. Чорвачилик маҳсулотлари етиштиришнинг оз бўлсада камайиши аҳолининг дастурхонига дарҳол таъсир кўрсатишини сизлар яхши биласизлар.

Ҳозир бизда чорвачиликнинг аҳволи яхши эмас. Бунинг сабаби кўпчилик хўжаликлар яйловларга эга эмаслиги, бутун йил давомида молларни фермада боқишга мажбур бўлаётганлигидадир. Бу нарса ўз навбатида чорвага озуқа етказиб бериш, молларга ветеринария хизмати кўрсатиш муаммоларини келтириб чиқаради.

Бунинг устига кейинги йилларда вилоятлар, туманлар, хўжаликлар раҳбарлари ва мутахассислари чорвачиликка эътиборни пасайтириб юбордилар. Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, қишлоқ хўжалиги фанлари академияси бу тармоқнинг муаммолари билан етарли шуғулланмаётир.

(Давоми иккинчи бетда).

Чорвадорларнинг республика кенгаши

ДОЛЗАРБ ВАЗИФА

Гўшт ва балиқ маҳсулотлари, пишлоқлар, 25 килограмм келадиган курка гўшти, қоракўл ва қўй терисидан тикилган буюмлар, хилма-хил халқ истеъмоли моллари... чорвадорларнинг республика кенгаши 25 март куни Тошкентда ана шу кўргазмани бориб кўришдан бошланди. Ҳозирги вақтда бундай экспонатларни дўконларимиз пештахталарида учратиш қийин. Айни пайтда чорвадор хўжаликларимиз, қайта ишловчи корхоналар қандай қилиб аъло сифатли маҳсулотлар ишлаб чиқариши мумкинлигини кўрсатди. Фақат республика аҳолисини чорва маҳсулотлари билан тағин ҳам тўлароқ таъминлаш йўлини топиш лозим. Бу йўл қандай? Ўзбекистон республикаси қишлоқ хўжалик вазири Н. Қ. Қаюмов бошқарган кенгашда шу мавзу асосий масала бўлди.

Кенгашда қишлоқ хўжалик вазирининг биринчи ўринбосари А. А. Йўлдошев маъруза қилди. У тармоқнинг ҳозирги аҳволига баҳо бериб, бу аҳволни яхшилаш учун аниқ чора-тадбирларни таклиф этди.

Республика раҳбарияти чорвачиликни ривожлантиришга жуда кўп эътибор бераётгани маърузада ва нутқларда таъкидланди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг сўнгги вақтда қабул қилинган фармонлари, ҳукуматнинг қарорлари чорвадорларни ижтимоий ҳимоялашга, уларнинг турмуши ва унумли меҳнат қилиши учун яхши шароит яратишга, аҳолини энг муҳим озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш муаммосини ҳал қилишга қаратилган. Шунга қарамай ҳозирги вақтда республикага ташқаридан кўп миқдорда гўшт келтиришга тўғри келмоқда, сут, тухум кам етиштирилмоқда, чорвачилик маҳсулотларининг бошқа турларини етиштириш имкониятлари тўла очилмаган.

Бу ишга тўсқинлик қилаётган асосий нарса озуқанинг етарли эмаслигидир, деб таъкидланди кенгашда. Бошқа барча вазифаларнинг ҳал этилиши, аввало чорва моллар ва паррандаларнинг кўпайиши озуқа базасини ривожлантиришга боғлиқ. Шу билан бир вақтда подаларни наслдор моллар, серсут сигирлар билан тўлдириш, бу ишни илғор тажрибадан фойдаланиб, илмий асосда олиб бориш тўғрисида ўйламоқ зарур.

Пахтакор ва сабзавоткор хўжаликлар ҳам чорвачилик, сут-товар фермалари ташкил этиш билан шуғулланаётганлиги мақтовга лойиқдир, дейишди кенгаш қатнашчилари. Бу фермаларда ҳам гўшт, ҳам сут, ҳам зотдор бузоқлар етиштирилади. Зотдор моллар кўп бўлган жойларда сут етиштириш аста-секин кўпайиб бормоқда. Масалан, Фарғона вилоятининг Қува туманидаги «Ҳақиқат» жамоа хўжалигида серсут сигирларни кўпайтириш ҳисобига йил давомида ҳар бир сигирдан соғиб олинадиган сут тўрт минг килограммга етказилди. Селекция-наслчилик ишлари муваффақиятли олиб борилаётганини кўрсатувчи бошқа мисоллар ҳам бор. Ҳозир четдан зотдор молларни сотиб олиш қимматга тушади, шу сабабли хўжаликларда сермаҳсул молларни етиштириш билан жиддий шуғулланиш лозим.

Чорва молларни боқишда зоотехника қоидаларига, молларни боқиш рационларига риоя этилмаётгани чорвачиликдаги асосий камчиликдир. Яхши боқмаслик оқибатида зотдор сигирлар маҳсулдорлиги ҳам камайиб кетмоқда! Сунъий урчитиш ишга зарар етказади, деган нотўғри фикрдан ҳам қутулиш керак. Тажриба бунинг аксини кўрсатмоқда.

Шу йилдан бошлаб, етиштирилган зотдор моллар давлат буюртмаси ҳисобига киритилади, бунинг учун давлат заҳираларидан қўшимча равишда тақчил омухта ем ажратилади. Бу — республикадаги наслчилик билан шуғулланувчи хўжаликлар ишини рағбатлантириш чоралари мажмуининг бир қисми холос. Бу чоралар махсус қонунда акс этиши лозим.

Кенгашда гўшт етиштириш муаммолари батафсил муҳокама қилинди. Бу муаммоларни чорва молларни сўқимга боқишнинг жадал технологиясини жорий этиш негизида ҳал этиш, бўрдоқичилик базалари ташкил этиш лозимлиги айтиб ўтилди. Ҳозирча кўпгина хўжаликлар ориқ молларни гўштга топширмоқда. Бу эса хўжаликларнинг ўзига ҳам, истеъмолчиларга ҳам зарарлидир, яъни истеъмолчилар гўштни анча кам оладилар. Чўчқачилик ва паррандачилик тўғрисида ҳам худди ана шундай гапларни айтиш мумкин. Республика фермаларида кўп меҳнат талаб қиладиган жараёнларни механизациялаш муваффақиятли давом этаётгани таъкидлаб ўтилди. Лекин эҳтиёт қисмлар ва механизмлар нархи ошиб кетганлиги сабабли мавжуд техникани авайлаб асраш зарур.

Ем-хашак етиштириш энг асосий масаладир, дейишди кенгаш қатнашчилари. Бу соҳадаги иш қониқарли эмас. Пахтадан бўшатиб берилган ерлардан самарали фойдаланилмаяпти, кўп хўжаликлар озуқа экинларидан кам ҳосил олмоқда. Бу тармоқ ҳануз кўпинча иккинчи даражали деб ҳисобланмоқда. Ўтган йили 32 минг озуқа бирлиги кам олинди, бошқача қилиб айтганда истеъмолчи 120 минг тонна сут ва 15 минг тонна гўштни кам олди. Озуқа сифатини ҳам яхшилаш зарур. Баъзан уларнинг тўйимлилиги меъёрдагидан 20—30 фоиз кам бўлади.

Қўйчилик соҳасида катта ижобий силжишлар борлиги қайд этилди. Тармоқ фаолиятини яхшилаш, унинг ходимларини ижтимоий ҳимоялаш юзасидан республика раҳбарияти кўрган чора-тадбирлар самара бермоқда. Топшириладиган маҳсулот учун шартномавий нархлар жорий этилмоқда. «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган қоракўлчи» фахрий унвони таъсис этилди, қоракўл тери ва жундан тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқарадиган цехлар ва қайта ишлаш корхоналари барпо этиш қўллаб-қувватланмоқда. Ўзбек қоракўли жаҳон бозорида тағин ҳам харидоргир бўлишига эришмоқ керак. Шу муносабат билан Бухорода қоракўл ва мўйна сотадиган кимошди савдосини ташкил этиш кўзда тутилмоқда.

Бизда паррандачилик қийин аҳволга тушиб қолди, дейилди кенгашда. «Ўзбекистон паррандачилик саноати»га қарашли 23 та паррандачилик фабрикасини озуқа етишмаслиги сабабли беркитиб қўйишга тўғри келди. Бинобарин, парранда гўшти ва тухум етиштириш шунга мувофиқ равишда камайди. Бу аҳволдан чиқиш учун паррандабоқарлар ички резервларни қидириб топишлари керак. Тармоқ давлат ёрдамисиз ўзини ўнглай олмайди албатта, дейишди нотиқлар.

Чорвачилик маҳсулотларини қайта ишлайдиган корхоналар олдида тез ҳал этиш лозим бўлган мураккаб вазифалар турибди. Холодильниклар қуриш, мукаммалроқ машина-ускуналарни сотиб олиш шулар жумласидандир. Ҳозирги иқтисодий вазиятда пахта сотиш ҳисобидан сут заводлари ва гўшт комбинатларини янгилашга муваффақ бўлинмоқда. Пишлоқ, казеин, гўшт консервалари тайёрлаш учун хориждан машина ускуналар сотиб олиш кўзда тутилмоқда. Ана шу корхоналарнинг ҳаммаси бу йил акционерлик корхоналарига айлантирилади, гўшт ва сут етиштириладиган, чорва моллар сўқимга боқиладиган хўжаликларда мол-мулк хусусийлаштирилиб, ижарага берилади. Булар шубҳасиз яхши натижа беради.

Кенгашда пиллачилик, асаларичилик ишларининг аҳволи ва уларни ривожлантириш истиқболлари, байтарлик — ветеринария хизматининг аҳволи муҳокама қилинди. Кенгаш қатнашчилари тармоқнинг барча ходимларига мурожаатнома қабул қилиб, ишни яхшилашга, чорвачиликни ривожлантиришдаги қолоқликни тугатишга даъват этдилар.

Кенгашда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков нутқ сўзлади.

Кенгашда Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А. Муталов, Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат маслаҳатчиси М. Умурзоқов иштирок этдилар.

П. НИШОНОВ,
Г. КОВАЛЬ,
ЎзА мухбирлари.

ЎЗБЕКИСТОН ЧОРВАДОР ВА ПИЛЛАКОРЛАРИ КЕНГАШИ ҚАТНАШЧИЛАРИНИНГ РЕСПУБЛИКАНИНГ БАРЧА ЧОРВАДОР, ПИЛЛАКОР ВА БАЛИҚЧИЛАРИГА

МУРОЖААТИ

Азиз биродарлар!

Республикамиз Президенти Ислом Каримовнинг саъй-ҳаракатлари билан барча соҳалар қатори чорвачилик ва пиллачиликда ҳам муҳим ўзгаришлар содир бўлмоқда. Президентимизнинг қатор фармонлари билан бу соҳа меҳнаткашлари иқтисодий ва ижтимоий жиҳатдан ҳимояландилар. Аҳолига томорқа берилиши, фермерлик ҳаракатининг кенг ёйилиши туфайли қишлоқда чорва моллари тобора кўпаймоқда. Деҳқон ўз ерига, чорвасига эга бўлмоқда.

Қишлоқ аҳлига бундай ғамхўрликлари учун Президент Ислом Каримовдан биз, чорвадор ва пиллакорлар беҳад миннатдормиз ҳамда у кишин юритаётган ички ва ташқи сиёсатни қўллаб-қувватлаймиз.

Бизнинг эндиликдаги вазифамиз чорвачилик, пиллачилик, балиқчиликни ривожлантиришдан иборатдир.

Бугунги республика чорвадорлари ва пиллакорлари кенгашида бу масалалар атрофлича муҳокама қилинди, муаммоларни ечиш йўллари кўрсатиб берилди. Биз, кенгаш қатнашчилари, жумҳурият чорвадорлари, пиллакорлари ва балиқчиларига мурожаат қиламиз:

Мустақил Ўзбекистон аҳолисини чорвачилик маҳсулотлари билан мўл-кўл таъминлаш учун аввало чорва моллари сонини кўпайтиришимиз керак.

Биринчи галда зотдор сигирларни кўпайтирайлик, наслчилик ишларини яхшилаб, ҳар бир сигирдан йилига биттадан бузоқ олишга эришайлик. Бу вазифани тўлиқ ҳал этиш учун мустаҳкам ем-хашак базасини яратайлик.

Азиз дўстлар! Чорва молларини дағал хашак, ширали ва тўйимли озуқа билан етарли таъминлаш чораларини кўрайлик.

Чорва маҳсулдорлигини кўпайтиришда тўйимли озуқанинг аҳамияти ниҳоят катта. Омухта ем, пахта шроти ва шулха ишлаб чиқаришни кўпайтириб, сифатини яхшилаш лозим. Чорва молларининг соғлом ва дуркун ўсишига, уларнинг вазнига кун сайин вазн қўшилишига эришайлик.

Яйлов баҳодирлари! Президентимизнинг бизларга кўрсатган ғамхўрлигига жавобан ишларимизни янада яхшилайлик, қўзилатиш мавсумида доимо ҳушёр бўлиб, ҳар бир совлиқдан соғлом қўзи олиш, қўшимча отарлар яратиш ва совлиқларни кўпайтиришга эришайлик. Жаҳон бозори талабларига жавоб берадиган сифатли қоракўл тери етиштирайлик.

Етти хазинанинг бири бўлган паррандачиликни саноат асосида ривожлантириб, арзон тухум ва парранда гўшти етиштирайлик, фан ютуқлари ҳамда илғорлар тажрибасини кенг қўллайлик.

Гўштни кўпайтириш муаммосини ҳал этиш балиқчиларга ҳам боғлиқ. Дарёлардан овланадиган ва сунъий кўллардан олинадиган балиқ миқдорини тобора оширишга эришмоқ зарур.

Республикамизда йилнинг дастлабки ҳосили пилладан олинади. Унинг ҳосилдорлиги қанча юқори бўлса, элимиз руҳи ҳам шунчалик баланд бўлади. Бу йил пиллага эркин нарх қўйилиши ҳаммамизни янада юксак марраларга чорламоқда. Сифатли пилла олиш учун ҳар бир хонадонга тақсимланадиган қурт уруғи бир қутидан ошмаслигига эришайлик.

Азиз дўстлар! Мўл-кўл чорвачилик ва пиллачилик маҳсулотлари етиштиришда сизларга омад ёр бўлсин.

ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ: СССР!

Бизнинг мустақил давлатимиз бирон-бир буюк давлатнинг таъсир доирасига тушиб қолиш ниятида эмас. Ўзбекистон яна кимгадир бўйсуниши учун мустақил бўлгани йўқ.

Ислом КАРИМОВ.

Муаррихларнинг шаҳодат беришича, вақт инсоният тарихида неча ўнлаб империяларнинг кулини кўкка совурган. Таассуфки ҳануз башарият тафаккури эришган ютуқларни Ильичнинг «Айрим мамлакатда ҳам коммунизм қуриш мумкин» деган хомхаёлидангина иборат деб биладиган кимсалар тарих сабоқларидан хулоса чиқармаётир. Шу кунларда Россия тарафларда собиқ СССРни тиклаш билан боғлиқ васвасалар фикримизнинг далилидир.

Хўш, собиқ империя тикланишидан кимлар манфаатдор ва нега улар мақсадларига эришиш йўлида ҳеч нарсадан тап тортишмаяпти?

Бу саволларга жавоб топиш унчалик қийин эмас. Уларни биргина «манфаат» сўзи билан изоҳласа бўларди! Бироқ бу сўзнинг ўзи ҳам изоҳга муҳтождир.

Россия халқ депутатларининг еттинчи ва саккизинчи съездларида коммунистлар қўли баланд кела бошлагач, конституция суди Президент Борис Ельциннинг федерация ҳудудида КПСС фаолиятини тўхтатиб туриш тўғрисидаги фармонини қисман бекор қилиб, партиянинг жойлардаги бошланғич ташкилотларини қайта тиклаш тўғрисида қарор қабул қилганидан руҳланиб кетган «Правда» рўзномаси яна социализм («империя» деяверинг) учун курашнинг олдинги сафига чиқиб олди. Бунинг ортида СССРни парчалаб ташлаган давлат раҳбарларидан ўч олишни истаётган аламзада кучлар турганини пайқаб олиш учун сиёсатчи бўлиш шарт эмас. Улар ўзларини қанчалик демократ қилиб кўрсатишга уринишмасин, империядан мерос қолган «улуғ оғачилик» манфаатлари йўлида жириновскийлар билан ҳамфикрдирлар.

«Правда» рўзномаси ўтган йил декабрь ойининг 22-куни «Сиртмоқда» номли мақоласида (муаллифи В. Илюхин — собиқ СССР Президентининг ғайриқонуний фаолиятини текшириш бўйича тузилган жамоатчилик комиссиясининг раиси) М. Горбачевни Ватанга хиёнат қилишда, Ғарб мамлакатлари раҳбарлари билан учрашувларда поралар олганликда айблайди. Ҳатто, ГКЧПЧИ В. Болдиннинг терговдаги кўрсатмаларига қараганда, М. Горбачев Жанубий Кореяга расмий сафари чоғида Ғарб махсус хизмат вакилларидан куппа-кундузи одамлар кўз ўнгида

(Давоми иккинчи бетда).

ЭЛ ДАСТУРХОНИ ТЎКИН БЎЛСИН

(Боши 1-бетда).

1992 йилда гўшт етиштириш 16 фоиз, сут етиштириш 8 фоиз ва тухум етиштириш учдан бир баравар камайиб кетди. Чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ҳамон камайиб бормоқда. Шу йилнинг январь, февраль ойларида 1992 йилнинг шу даврига нисбатан гўшт етиштириш 13 фоиз, тухум етиштириш 29 фоиз камайди. Андижон, Тошкент, Наманган, Қашқадарё вилоятларида гўшт етиштириш жуда қисқариб кетишига йўл қўйилган. Кўпгина вилоятларда тухум олиш кескин камайиб кетди. Буларнинг ҳаммаси бозорларда чорвачилик маҳсулотлари нархининг кўтарилишига олиб келди.

Чорвачиликда кескин аҳвол юзага келганлигининг сабаблари тўғрисида кўп гапириш мумкин. Уларнинг айримлари устида тўхталиб ўтаман.

Фермаларнинг ҳақиқий хўжайини йўқлиги, чорвадорларнинг маҳсулот етиштиришни кўпайтиришдан моддий манфаатдор эмаслиги ана шу сабабларнинг энг асосийларидир.

Президентимиз, республика ҳукумати шуни ҳисобга олиб, тармоқда чуқур иқтисодий ислоҳот ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилди. Колхоз ва совхозларнинг. туман ва вилоятларнинг раҳбарларига 1993—1994 йилларда молларни, биноларни ва асбоб-ускуналарни 10 йил ичида акцияларни сотиб олиш асосида ферма жамоалари мулкига айлантириш вазифа қилиб қўйилди.

Фермаларнинг эгаси бўлган жамоаларга қуйидаги имтиёзлар берилади: сотиб олинадиган фондлар учун дастлабки бадал 10 фоиз миқдорида белгиланган, улар етиштириладиган маҳсулотнинг ярмини шартнома нархларида сотадилар, уларга имтиёзли, қисқа муддатли ва узоқ муддатли кредитлар берилади, бундан ташқари озуқа билан кафолатли таъминлаш назарда тутилган.

Шуни алоҳида таъкидлаш зарурки, хўжалик раҳбарларининг коллектив фермаларни озуқа билан таъминлашдаги масъулияти ошади. Ҳар йили ферма жамоалари билан келишилган нархларда белгиланган миқдорда озуқа сотиш бўйича шартнома тузилади. Шартномалар сўзсиз бажарилиши лозим.

Бизнингча, бу чора-тадбирлар тармоқнинг зарар кўриб ишлашини бартараф этиш, маҳсулот етиштиришни кўпайтириш имконини беради. Бу фикрни кўпчилик мутахассислар ҳам қўллаб-қувватламоқда.

Ҳамма жойда ушбу қарорни чуқур ўрганиб чиқишни, ҳужжатда тилга олинган масалаларни батафсил тушунтиришни ташкил этишни Қишлоқ хўжалиги вазирлигига ва Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги фанлари академиясига топширамиз.

Пода таркибини аниқ белгилаб олиш, кам маҳсул берадиган молларни боқмаслик керак.

Сигир боқишни олиб кўрайлик. Айрим хўжаликларда қанча сигир бўлиши керак? Хўжаликда қанча сигир боқишни етиштириладиган озуқанинг ҳажмига қараб белгилаш мумкин. Бундан кейин сигирларнинг камайишига, маҳсулдорликнинг пасайиб кетишига йўл қўйиб бўлмайди.

Баъзи мисолларни келтираман. 1992 йилда ҳар бир сигирдан ўртача сут соғиб олиш Қорақалпоғистон Республикасида 1991 йилдагига нисбатан 172 килограмм камайди ёки ўртача 1669 килограмм сут олинган. Андижон вилоятида ҳар бир сигирдан 193 килограмм сут кам соғиб олинган ва борйўғи 2321 килограммни ташкил этган. Самарқанд вилоятида 274 килограмм камайиб, 2205 килограммни, Тошкент вилоятида — 391 килограмм камайиб, 2547 килограммни, Сурхондарё вилоятида — 228 килограмм камайиб, 2047 килограммни ташкил этди. 1992 йил якунлари бўйича фермаларнинг учдан бир қисмида ҳар бир сигирдан 2000 килограммдан сут кам соғиб олинган. Агар ҳар сигирдан олинадиган сут 2500 килограммдан кам бўлса, бу зарар кўриб ишлаш эканлиги исботланган. Ҳамма негадир маҳсулдорликнинг пастлигига озуқа билан ёмон таъминланиш сабаб бўлмоқда, деб ўйлайди, бироқ сигирларнинг қисир қолиши ҳақида ҳеч ким гапирмайди.

1992 йилда кўпчилик вилоятлар ҳар юз бош сигирдан 65—75 тадан бузоқ олган. Бозор муносабатлари шаклланаётган бир шароитда бундай аҳволга тоқат қилиб бўлмайди.

Сут-товар фермаларидаги моллар орасида соғин сигирларнинг салмоғи 35—40 фоизни, ихтисослаштирилган сут комплексларида ва наслчилик хўжаликларида эса 40—45 фоизни ташкил этиши керак.

Фермаларимизда сут маҳсулдорлигини оширишнинг генетик имкониятлари юқори, яъни йилига 3000 килограммни ташкил этади. Кўплаб колхоз ва совхозларда сигирлардан мана шунча сут соғиб олинмоқда.

Озуқа учун ажратилаётган ерлар қандай самара бераётгани ҳақида алоҳида тўхталиб ўтиш зарур. Озуқа етиштириш учун ажратилган суғориладиган ерлардан жуда ёмон фойдаланилаётган бир пайтда озуқа билан таъминланганлик, озуқа экинлари майдонларини янада кенгайтириш ҳақида гапирмаса ҳам бўлади. Жиззах, Қашқадарё, Навоий, Самарқанд, Сирдарё, Тошкент вилоятларида ҳар гектар суғориладиган ерда атиги 2,6—4 тонна озуқа етиштирилмоқда.

Андижон ва Наманган вилоятларида аҳвол бирмунча дуруст: ҳар гектар ердан 6,7—7,8 тоннадан озуқа олиняпти. Бунинг ҳеч қандай сири йўқ. Юқори сифатли уруғликни қисқа ва энг қулай муддатларда экиш, озуқа етиштириш ва уни йиғиштириб олиш технологиясига риоя қилиш керак, холос. Ҳар бир гектардан ўртача 8 тонна озуқа олиш учун бизда барча зарур шароитлар мавжуд.

Қишлоқ хўжалиги вазирлиги ва Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги Фанлари академияси озуқа экинлари уруғчилигини тубдан қайта кўриб чиқиши, хўжаликларга озуқа экинлари структураси, уни етиштириш технологиясига оид тавсиялар бериши керак. Шунингдек, бошқа масалаларни, айниқса чорвадорларга чорва молларига сифатли ва хилма-хил ем-хашак етказиб бериш учун озуқа етиштирувчиларнинг масъулиятини ошириш масалаларини ўйлаб кўриш керак.

Озуқадан тежамли фойдаланиш кўплаб хўжаликларда жиддий муаммо бўлиб қолмоқда. Бу ишда хўжасизликка йўл қўйиляпти, омухта озуқалар тайёрланмаяпти, мавжуд озуқа цехлари кўп ҳолларда ишламайди. Хўжаликлар тасарруфида қолдирилган дондан оқилона фойдаланилмаяпти.

Бугун мен яна бир марта чорвадорлар эътиборига шуни етказмоқчиманки, ресурслар жуда чекланганлиги сабабли омухта ем марказлаштирилган тартибда асосан саноат комплекслари ва паррандачилик фабрикаларига берилади. Колхоз ва совхозлар бундай шароитда концентрат билан таъминлаш масаласини мустақил ҳал этишлари, ўзлари етиштираётган ембоп дондан тўғри ва оқилона фойдаланишлари лозим бўлади.

Энди наслчилик ишларини олиб кўрайлик. Республикамизда наслчилик хўжаликларининг талабга жавоб берадиган тузилмаси мавжуд. Кўп хўжаликлар сунъий урчитишни йўлга қўйиб, моллар зотини қисқа муддатларда яхшиламоқдалар.

Шу билан бирга бу илғор усулга ҳамма жойда етарли эътибор берилаётир, деб бўлмайди. Баъзи хўжаликларда маҳсулдор ғунажин ва сигир етиштириш йўлга қўйилмаган. Ҳозир 600 дан ортиқ фермадаги сигирларнинг маҳсулдорлиги 2 минг килограммдан камлиги ана шунинг оқибатидир. Кўп хўжаликлар шу кунгача сигирлар подасини четдан келтирилган наслли ғунажинлар ҳисобига тўлдириб келди. Эндиликда, четдан мол олиб келиш кескин камаяди, чунки у бизга жуда қимматга тушмоқда. Шунинг учун ҳар бир хўжалик, ферма бундан буён сигир етиштиришни ўзи йўлга қўймоғи керак. Ҳар 100 сигир ҳисобига 25—30 тадан маҳсулдор ғунажин бўлиши зарур. Эндиги вазифа яқин 2—3 йилда сигирларнинг маҳсулдорлигини 2800—3000 килограммга етказишдан иборат.

Бу йил чорвадорлар учун об-ҳаво ниҳоятда қулай келмоқда. Яйловларда, қирадирларда ўтлар яхши ривожланиб, хашак мўл бўлиши кутилмоқда. Ҳар бир чорвадор қарамоғидаги молларни кўк майса билан иложи борича кўпроқ тўйдириш йўлларини ўйлаши керак. Шу билан бир вақтда табиат инъомини нобуд қилмай, келгуси қишловга етарли миқдорда хашак жамғариш учун зарур чора-тадбирлар кўрилиши лозим.

Яна бир масала. Ҳозир қўйчиликда қизғин палла — қўзилатиш мавсуми давом этмоқда. Ишни шундай ташкил этиш керакки, ҳар бир совлиқ ҳисобига биттадан қўзи қолиши шарт. Бунда тўқлилар сурувни кўпайтиришга, қўчқорлар эса гўшт учун боқувга қолдирилиши керак.

Ҳурматли ўртоқлар! Чорвачиликда энг масъулиятли давр — қишловнинг якунловчи палласида турибмиз. Ҳозир фермаларда қолган озуқалардан янада унумлироқ фойдаланиш чораларини кўрмоқ зарур. Қўзилатишни уюшқоқлик билан ўтказиб, бу йил ўстиришга кўпроқ қўзи қолдирайлик.

Пиллакорларимиз қурт боқиш мавсумига ҳар тарафлама пухта тайёргарлик кўриб, кўпроқ сифатли пилла етиштиришлари лозим.

Азиз чорвадорлар! Сизлар серташвиш, сермеҳнат ва шарафли соҳада кечаю-кундуз ишлаб, халқимизнинг бойлигига бойлик, дастурхонига барака қўшмоқдасиз.

Фидокорона, яратувчилик меҳнатингиз учун Президентимиз Ислом Каримов номидан, республика ҳукумати номидан ҳаммаларингизга чуқур миннатдорлик билдириб, мустаҳкам саломатлик, оилаларингизга тинч-тотувлик ва бахт-саодат тилайман. Ҳаммангизни Наврўз байрами ва Рамазон ҳайити билан табриклайман. 1993 йил ҳаммамиз учун катта ютуқлар йили бўлсин.

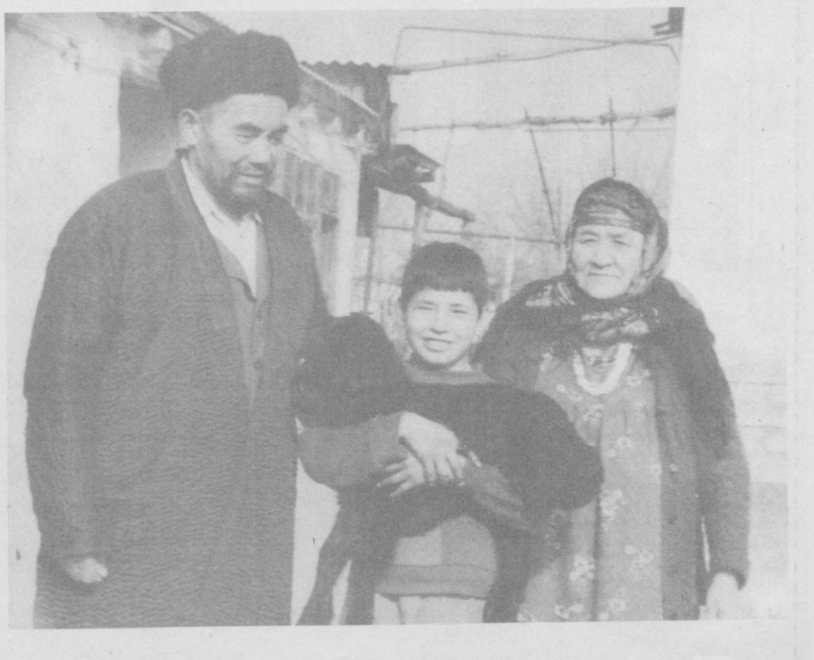

Оқолтин районидаги «Андижон» совхози аҳолиси Бегмат ака Жайноқовни тадбиркор чорвадор сифатида яхши танийди. Унинг фермер хўжалигида 80 бош қорамол, 30 бош қўй, 4 бош от парваришланаяпти. Бу йил давлатга 70 тонна сут, 5 тонна гўшт сотишга шартнома тузилган.

— Ихтиёримизда 20 гектар бедазор, 5 гектар боғ бор, — дейди фермер. — Шу боис қишлов даврида ем-хашакдан танқислик сезмадик. Ҳозир боғдаги юмушлар билан банд бўлсакда, молларга қараш биринчи галдаги вазифамиздир.

СУРАТДА: Бегмат ака умр йўлдоши Мити Жайноқова ва невараси Шуҳрат билан.

Н. АЛМУРОДОВ олган сурат.

КЎЧАТ ЎТҚАЗИШ ҚАНДАЙ БОРМОҚДА?

Ҳар йили жумҳуриятимизда боғларни, узумзорларни кенгайтириш, шаҳар ва қишлоқларни кўкаламзорлаштириш, тутзорлар барпо этиш борасида тадбирлар белгиланиб ишларнинг асосий қисми кўкламда ўтказилади. Дарвоқе, кўчат ва ниҳолларни дарахтлар барг ёзгунича қисқа муддатларда экиш жоиз. Бу йилги баҳор кўчат экишга айниқса қулайдир.

Ўтган йили терак экиш билан боғлиқ ажойиб ташаббус ўлкамизда кенг қулоч ёзди. Зеро, терак ажойиб қурилиш материалидир. Бу анъананинг тикланиши аҳолининг ёғоч тахтага эҳтиёжини тўлароқ қондиришга замин яратади. Охирги икки йил давомида режадаги 8 миллион ўрнига 30 миллион дона терак экилганлиги бунга далилдир.

Таъкидлаш керакки, кўчат экиш ойлиги ҳамма жойда фаоллик билан кечмайди. Жумладан, ўтган йили айрим хўжаликлар, жамоалар бу тадбирни хўжа кўрсинга ўтказганликлари сир эмас. Баъзи жойларда экилган ниҳоллар қаровсиз қолиб, кўзланган натижага эришилмаганлиги ҳоллари ҳам мавжуд. Кўчат экиш ойлигини ўтказиш республика штаби мажлисида ушбу камчиликлар кўрсатиб ўтилди. Уларни бартараф этиш тадбирлари белгиланди. Дов-дарахтлар халқ хўжалиги, атроф-муҳитини соғломлаштириш учун муҳимлиги ҳисобга олиниб бу ишни янада кенг қулоч ёйдиришга қарор қилинди. Шу мақсадда ўтган йили кузда ва бу йил баҳорда республикамиз ҳудудида жами 68,6 миллион дона мевали, манзарали дарахтлар, шунингдек узум кўчатларини экиш белгиланди.

Экиладиган кўчатлар Шредер номли боғдорчилик, узумчилик ва вино ишлаб чиқариш илмий бирлашмасида, жумҳурият ўрмон қўмитасида, Тошкент шаҳар манзарали боғдорчилик совхозида ва бошқа ташкилотларда етарли даражада ғамлаб қўйилди. Ўзбекистон Республикаси истиқболни белгилаш ва статистика давлат қўмитасининг берган маълумотларига қараганда, 1993 йил 1 мартгача жумҳуриятимизда 8 миллион 233 минг дона кўчат экилганди. Бу белгиланган режанинг 12 фоизини ташкил қилади, холос. Кўчат экишди Тошкет шаҳри пешқадам бўлиб, режа 117 фоизга уддаланди. Сурхондарё, Бухоро вилоятлари ҳам режанинг 50 фоизидан кўпроқ кўчат экишди.

Хоразм, Жиззах, Сирдарё, Тошкент вилоятларида бу иш ҳали кенг қулоч ёйдирилгани йўқ. Тўғри, шароит ҳамма жойда бир хил эмас. Лекин, режани 51,1 фоизга бажарган Бухоро вилоятида об-ҳаво кўчат экиш режасини 1,4 фоизга уддалаган Қашқадарё вилоятидан яхшироқ деб бўладими? Кўриниб турибдики, гап шароитда, об-ҳавода эмас, балки топширилган ишга масъулият қай даражада эканлигидадир.

Дарвоқе, корхона ва ташкилотлар борасида бу янада яққолроқ кўзга ташланади. Чунончи, «Ўздавнефтмаҳсулот» ҳиссадорлик бирлашмаси кўчат экиш режасини 58,8 фоизга бажарган ҳолда Сув хўжалиги вазирлиги 5,7 фоизга, Ўрта Осиё темир йўли бошқармаси 1,8 фоизга уддалаган. «Ўзбекгеология», Давлат спорт қўмитаси, «Балиқ» концерни кўчат экишга кам эътибор бермоқда. Холбуки бу ишни қисқа муддатларда ўтказилмаса, унинг натижаси кўнгилдагидек бўлмайди. Янги кўчатлар экишдан ташқари эски боғ ва токзорларни таъмирлаш ишларини ҳам бошлаш жоиз.

Вақт кутиб турмайди. Ҳаммамиз бир ёқадан бош чиқариб юртимизни боғроғларга айлантиришдек эзгу ишга ҳиссамизни қўшишимиз керак.

Л. КУЛЬБАШНАЯ,
Ўзбекистон табиатни муҳофаза қилиш Республика жамияти кенгаши ҳайъати котиби.

СЎЗ-КЕНГАШ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

Нурилла НАРЗУЛЛАЕВ,
Бухоро қоракўл заводи директори

Илгари Ўзбекистонда етиштирилган қоракўл терилар собиқ Иттифоқнинг бошқа шаҳарларида қайта ишланарди. Натижада меҳнатини биз қилиб, мўмай даромадни улар олишарди. Эндиликда бебаҳо бойлик ўзимизда қайта ишланаяпти. Ўтган йили корхонамизда тайёрланган маҳсулот ҳажми 817 миллион сўмдан ошди. 80 миллион сўм фойда олинди. Ҳозирги бозор иқтисодиётига ўтиш даврида ишчи-хизматчиларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш мақсадида қатор тадбирларни амалга ошираяпмиз. Тушликка кетадиган харажатнинг асосий қисми корхона ҳисобидан қопланаяпти. Маҳсулот айрибошлаш йўли билан чет эллардан тикув машиналари, ип, игналар келтирилди. Бу эса ишлаб чиқариш ҳажмини кенгайтиришга замин яратди. 1994 йилга бориб 400 миллион сўмлик истеъмол моллари ишлаб чиқаришни режалаштирдик. Мақсадимиз четга фақат тайёр маҳсулот чиқаришни йўлга қўйиш.

Бугунги кенгаш бизга кўп нарса берди. Ҳамкасблар билан фикр алмашдик, тажрибаларимизни ўртоқлашдик. Муаммолар ўртага ташланди. Масалан, терини бўяйдиган кимёвий бўёқ йўқ. Уни тополмай жуда қийналаяпмиз. Кейин Ўзбекистонда тайёр кийимлар савдоси ёз ойларида анча камаяди. Уларни четга чиқаришни йўлга қўйсак айни муддао бўларди. Мол айрибошлаш эвазига юртимизга зарур буюмлар келтирилар-ди. Ўйлаймизки шу каби масалалар ижобий ҳал этилади.

Анорхон ЭРГАШЕВА,
Избоскан районидаги «Пойтуғ» давлат хўжалиги сигирсоғари.

Чорвадорлар анжуманида кўп янгиликлардан хабардор бўлдим. Олим ва етук мутахассислар сўзларини эшитдим. Улар меҳнат фаолиятимда асқотади. Совхозимизда 700 бошдан зиёд сигир бор. 200 бошдан ортиқ говмишни «Тандем»да соғиш мен ва 5 нафар ҳамкасбим зиммасида. Айни кунларда ҳар бош соғин сигирдан 12—13 килограммдан маҳсулот олаяпмиз.

Хўжалигимизда тармоқнинг бошқа соҳаларига ҳам эътибор катта. 1992 йили давлатга гўшт, сут, тухум топшириш режалари бажарилди. Жумладан, жорий йилнинг дастлабки икки ойи топшириқлари ҳам ортиғи билан адо этилди. Озуқа цехи ишлаб турибди. Йигирма йилдирки, шарафли касбимни эъзозлаб келаяпман. Кам бўлмадим. Ўзим шогирд эдим. Энди Минаввархон, Ширмонхон сингари меҳнатсевар ёшларга устозман. Улар келажакда моҳир сигирсоғар бўлиб етишишларига ишончим комил.

Ҳаммаси моддий манфаатдорликка боғлиқ. Совхозимиз раҳбарлари қўшимча имкониятларни ишга солиб биз чорвадорларнинг меҳнатимизга яраша ҳақ олишимизга ҳаракат қилишаяпти. Ўтган йилнинг охирларида ўртача 6 минг сўмдан ойлик олган эдик. Февралдан 25 фоизга кўпайди. Худо хоҳласа бундан буёғи янада яхши бўлади.

ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ: СССР!

(Боши 1-бетда).

пора олган эмиш. Россия халқ депутатларининг кейинги икки съездидан кейин эса, рўзнома янада «дадиллашди». У энди «нарсаларни ўз номи билан аташ»да устаси фаранг бўлиб кетган ҳар қандай империячини ҳам ортда қолдириб кета бошлади. Бу ҳолни 1991 йилги референдумнинг икки йиллиги муносабати билан 17 март куни эълон қилинган «Сиёсатдонлар яна халқ билан ўйнашмоқда» мақоласида ҳам кўриш мумкин. Унда Б. Ельцин, Л. Кравчук ва В. Шушкевич СССР парчаланиб кетишининг бош ижрочилари деб айбланади. «Жиноятчи»лар орасида, шунингдек, Г. Бурбулис, М. Горбачев ҳам бор. Бундай «Маҳкумлар» рўйхатини истаганча давом эттириш мумкин.

Империя парчаланиб кетган бўлса-да, унинг боя зикр этилган меросхўрлари ҳар хил ҳамдўстлик, иқтисодий интеграция ниқоблари остида ғаразли ниятларини амалга оширишга интилмоқда. Афсуски, бугунги иқтисодий қийинчиликлар, халқ турмуш шароитининг ёмонлашуви ўша мақсадларнинг «униб-ўсиши» учун замин ҳозирлаётир. Бундан фойдаланган «Правда»чи В. Трушков СССРни қайта тиклашнинг қуйидаги усулларини таклиф қилади, яъни, ёнилғи-энергетика мажмуи, ягона энергия тизими, темир йўл, денгиз ва авиатранспортини давлат ҳимоясига олиш, корхоналар ўртасидаги мавжуд алоқаларни сақлаб қолиш, «буюк ватанни қайта тиклаш» учун курашадиган ватанпарварлик ҳаракатлари ва партиялар фаолиятини мувофиқлаштириш ва ниҳоят умумий қадриятларнинг барбод бўлишига йўл қўймаслик лозим эмиш. Кўз ўнгимизда кечаётган сўнгги воқеалар СССРни қайта тиклашни истаётган кучлар тобора бош кўтараётганини кўрсатмоқда. Хусусан, МДҲга аъзо давлатлар парламентлараро ассамблеясининг асосий мақсади ҳам ана шундан иборат, деса бўлади. Ўтган йили мазкур ассамблеянинг иккинчи машваратида империячилик ниқобини Р. Хасбулатовнинг ўзи йиртиб ташлай қолди. СССР давр тақозоси билан эмас, сиёсатчиларнинг қўпол хатолари ва боши бузуқ сиёсий кучларнинг ҳаракатлари оқибатида парчаланиб кетди, деб айтди. «Правда» ҳам, албатта, қараб тургани йўқ, 29 декабрдаёқ «Руслан Хасбулатов: СССРнинг парчаланиб кетиши муқаррар эмас эди» сарлавҳали мақола эълон қилди.

Ассамблея мажлисининг кун тартибидаги масалалар рўйхатидан ҳам мустақил давлатларнинг ички ишларига қўпол равишда аралашилганини кўриш мумкин. Ўша кунлари Москва телевидениеси Санкт-Петербург аэропортида кўтарилган Ўзбекистон байроғини қайта-қайта кўрсатиб, Ўзбекистон вакиллари нима учун келмагани маълум эмас, деб етти иқлимга уззукун жар солди. Ҳолбуки, Ўзбекистон раҳбариятининг собиқ империяни тиклаш йўлидаги уринишларга салбий муносабати жаҳон жамоатчилигига аллақачон маълум эди.

Р. Хасбулатовнинг ўша баёнотидан кейинги ҳатти-ҳаракатлари буюк миллатчиларга қўл келаётганини ҳамма кўриб-билиб турибди. Шунинг учун ҳам еттинчи съезд унинг пахтабанд истеъфосини қабул қилмади. Чунки шум ниятларини ниқоблаш учун «байналмилалчи» шовинистларга Хасбулатовдай «майда» миллат вакиллари керак. Акс ҳолда, уларнинг «халқлар дўстлиги» тўғрисидаги чўпчакларига ҳеч ким ишонмай қолади-да!

Улуғ давлатчилар нега айнан бугун ўша «фаровон турмуш»ни қўмсаб қолганининг ҳам сабаблари бор. Илгари, шўро замонида М. Горбачев Иттифоқ шартномасидан бош тортган Болтиқбўйи республикалари билан СССР ўртасида икки томонлама шартнома имзолаш ғоясини ўйлаб топган эди. Россиянинг федератив шартномасини Татаристон ва Чеченистон имзоламагач, яна шундай йўл тутилмоқда. Боз устига, Россия таркибидаги мухтор республикалар дастлаб эгамен республика деб эълон қилинди, кейинчалик эса бирин-кетин президентлар сайланди. Парчаланиш ҳолатига келиб қолган Россиянинг яхлитлигини сақлаб қолиш учун орқага қайтиш, империяни тиклашга зўр берила бошлади. Бу ниятни Россия халқлари сайлаб қўйган Президент Борис Ельцин билан кўпам ҳисоблашиб ўтирмайдиган вице-президент А. Руцкой ҳам, президентга эмас, фақат конституцияга бўйсунамиз, дейдиган мудофаа ва ички ишлар вазирлари ҳам яшираётгани йўқ.

А. Руцкой «Литературная газета»нинг ўтган йил 2 декабрь сонидаги суҳбатида Татаристон ва Чеченистонда миллий гвардия тузилишини кескин қоралайди. Бироқ казак отрядларининг қайта тикланишини қонуний деб билади. Ўзининг империяпарастлигини ниқобламоқчи бўлиб, казакларни совет қонунлари тақиқлаган, энди бу қонунлар ўз кучини йўқотди, дейди-ю, «Московские новости» ҳафталигидаги (1993 йил, 2-сон) интервьюсида, Дудаев ва Шаймиев каби «миллатчи мансабпараст ва айирмакаш» (сепаратчи)ларни 10—15 йилдан қамоққа тиқиб қўйиш керак, деб дағдаға қилади. Россия таркибидаги миллий республикалар халқи танлаб олган йўл билан ҳисоблашишни истамаган ҳолда, ғайриқонуний ҳарбий тузилмалар — Молдовадаги қонли тўқнашувларда қатнашиб, русийзабон аҳоли «ҳуқуқлари»ни ҳимоя қилган казак отрядларини қўллаб-қувватлайди.

Сиёсатшуносларнинг фикрича, Россияда бундай вазият вужудга келишида мамлакат Президенти Б. Ельциннинг ҳам айби бор. Хусусан, у иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишда ҳам ГКЧПЧИларга қарши курашгандай йўл тутди. Ҳолбуки, иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишнинг сиёсий курашдан ҳамда «албасти овлаш»дан мутлақо фарқ қиладиган хос қонунлари бор. Президент халқ ишончини қозонган кезлар бу ишга дадил киришиши ҳамда ислоҳотларга халақит берган муҳолифларидан қутулиши мумкин эди. 1992 йил ёзидан декабрь ойигача катта имкониятга эга бўлган Президентнинг ваколатлари эндиликда халқ депутатлари томонидан қайтариб олинди. Россия халқ депутатларининг еттинчи ва саккизинчи съезди қарорларидан норози бўлган Президент 20 март куни «Останкино» телевидениеси орқали халққа мурожаат қилиб, саккизинчи съездни собиқ партноменклатуранинг қасос олдидан катта тайёргарлиги, деб баҳолади.

Улуғдавлатчилар бошқа собиқ Совет республикаларида ҳам СССРни қайтадан тиклаш учун кураш олиб боряпти.

Улар Россия Қуролли Кучларининг минтақалардаги уруш оловини ўчириш, мустақил республикаларнинг хавфсизлиги кафили сифатида ушлаб турилишдан ҳам ўз мақсадлари йўлида фойдаланмоқчи бўлишмоқда.

Россиялик ёлланма аскарлар мустақил грузия тупроғида унга қарши жанг қилмоқда. Гап бу ерда урушаётган томонлардан қай бири ҳақлигида эмас, аксинча, ўша «волонтёр»ларнинг империя кенгликларини қўмсаётгани ҳақида кетмоқда. «Правда» эса собиқ империяни тиклашнинг бу муҳим «омили» ҳақида лом-мим демайди. Яна бир томони — собиқ СССРнинг Россиядан бошқа республикаларида ҳам империянинг «фидойи»лари топилади. Афсуски, бундай кишилар давлат раҳбарлари орасида ҳам бор...

Империяпарастларнинг куракда турмайдиган яна бир баҳонаси бор: нега энди Европа мамлакатларида ҳамжамият тузилиб, иқтисодиётни бирлаштириш, ягона пул жорий этиш, чегараларни очиш, бир давлатдан иккинчисига эркин ўтишга ҳозирлик кўрилаётган бир пайтда биз тарқаб кетишимиз керак? Бир қарашда бугунги қийинчиликларни бир ҳамла билан ҳал этишга қаратилган саволга ўхшайди бу. Бироқ шунча йиллик «улуғ оға» паноҳи остидаги қуллик бундан кейин ҳам давом этишидан ўша улуғдавлатчилик дардига мубтало бўлган кучлардан бошқа яна ким ҳам манфаатдор бўлиши мумкин? Сирасини айтганда, Европа ҳамжамиятида, ҳатто, энг кичик давлатнинг ҳам Франция ёки Англия каби улуғ мамлакатларга қарам бўлиб қолишини тасаввур қилиш қийин. Бинобарин, империяни Европа ҳамжамияти билан қиёслашга ҳеч қандай асос йўқ.

Шундай қилиб, империя ғояси яна бош кўтара бошлади. Империячилар халқларга фаровонлик ваъда қилиш билан ўз мақсадларига эришмоқчи бўляпти. Улар оғиз кўпиртираётган ўша етмиш йиллик фаровонлик ер ости, ер усти ва маданий бойликларимизни, қолаверса, келажак, яъни бугунги кунларимизни талон-торож қилиш эвазига яратилганини ким билмайди дейсиз? Ҳолбуки, яқин келажакда миллий мустақиллигимиз, ўз юртимизга ўзимиз хўжайинлик қилишимиз бундан ўн чандон ортиқ фаровонлик келтириши шубҳасиз.

Эндиликда Ўзбекистон дунёнинг деярли барча мамлакатлари томонидан тан олинган, давлатчиликнинг ҳуқуқий асоси бўлмиш конституцияга эга бўлган эгамен давлатдир. Бу машаққатли йўлларда «босмачи» деб ҳақоратланган боболаримизнинг қони тўкилди. Миллатимизнинг асл фарзандлари умри Сибирь қамоқларида, ўрмонларида, конларида хазон бўлди.

Энди тарих ортга қайтмайди. Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов бот-бот такрорлаётганидай, ўтмишга олиб борадиган кўприклар ёниб кетди. Энди ҳамма гап ана шу кўприкларни қайта тиклашларига йўл қўймасликда.

Фахриддин НИЗОМ.
(ЎзА).

ОЛИМЛАР БИЛАН ҲАМКОРЛИКДА

● Жалолқудуқ туманининг Турсунбой Тошматов номидаги жамоа хўжалигида республика ўсимликшунослик илмий текшириш институтининг таянч пункти очилди. Олимлар билан деҳқонлар ҳамкорлиги ўтган йили бошланган эди. Фан ютуқларини ҳаётга тезроқ татбиқ этиш мақсадида институт олимлари мазкур хўжаликда 74 гектар ерга янги навли буғдой, мевали дарахт кўчатлари экди.

Шу кунларда эса 50 гектар ерга Голландия картошкаси, 200 турдаги тарвуз ва 150 хил қовун уруғлари экишга тайёргарлик кўрилмоқда. Мақсад — серҳосил хориж картошкаларини вилоят шароитида етиштириш, полиз маҳсулотларининг ширага чидамли навларини яратиш, водий хўжаликларини сархил мева кўчатлари билан таъминлашдан иборат.

Ўтган кузда олимлар тавсияси билан хўжалик иссиқхонасига хориждан келтирилган икки ярим минг туп «стевия» кўчатлари экилган эди. Бу доривор ўсимлик синовдан яхши ўтди. Яна бир ойдан кейин уни очиқ ҳавога кўчириш кўзда тутилмоқда. Сўнгра ўриб, қиёми олинади ва харидорларга сотилади.

ДЕҲҚОНЛАРГА ЁРДАМ

● Қишлоқ хўжалик машиналарининг қимматлашуви, эҳтиёт қисмлар ва ёнилғи-мойлаш ашёларининг танқислиги қишлоқ хўжалиги ишларига салбий таъсир кўрсатмоқда. Жиззахдаги электромеханик заводи ишбилармонлари ана шундай шароитда деҳқонларга қулайлик яратишга аҳд қилди. Завод бу йилдан бошлаб қишлоқ хўжалик машиналари учун эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқара бошлади. Келгусида на фақат вилоят хўжаликлари, балки жумҳурият, Марказий Осиё давлатларига ҳам керакли эҳтиёт қисмлар етказиб берилади.

ГАЗ ВА СУВ ТЕКИН

Тошкент вилояти Чиноз туманидаги «Ўзбекистон» жамоа хўжалиги бошқаруви кейинги йилларда бир қатор хайрли ишларга қўл урди. Шу йил 1 январдан бошлаб бу ерда хўжалик аъзолари учун Тошкент сув тармоғидан келаётган ичимлик сув ҳам, табиий ва суюлтирилган газ ҳам бепул бўладиган бўлди. Табиий газ учун жамоа хўжалиги ҳар бир колхозчи учун йилига бир минг сўмдан, суюлтирилган газ учун эса ойига 100 сўмдан, жами 1200 сўм маблағ сарфлайди.

Шунингдек хўжаликда кам таъминланган фахрийларга хўжалик ички нафақаси миқдори ҳам 300 сўмга етказилди. Агар нафақахўр республикада белгиланган энг кам миқдор — 2500 сўмдан оз нафақа оладиган бўлса, ички нафақа ҳисобидан қўшиб, тўлдириб берилади.

Т. ЭРХЎЖАЕВ.

МИЛЛИОНЕРЛАР КЎПАЙМОҚДА

Қарийб бир ярим ойдирки, ҳисобчи ва иқтисодчилар эртани эрта, кечни кеч демай қаттиқ меҳнат қилишди. Йил натижалари синчиклаб элакдан ўтказилди. Яқин-яқинларгача миллионлар ҳисоб-китобларда кам қайд қилинар эди. Энди эса ҳар қадамда ана шундай кўрсаткичлар.

Уйчи районидаги Улуғбек номли жамоа хўжалигининг Тўлқинбой Турсунов, Тожиаҳмад Мирзабоев, Абдуқаҳҳор Темиров ва Садриддин Қўзиев каби билимдон ҳисобчи ва иқтисодчилари хўжалик аъзоларининг бир йиллик меҳнатига якун ясашди. Бундан ўзлари ҳам хурсанд.

— Идора ҳисобчиларининг унумли ишлашлари учун ҳамма шарт-шароитни яратдик, — дейди хўжалик бошқаруви раисининг ўринбосари Ғайбулло Мамадалиев. — Ошхона мунтазам ишлаб турди. Натижалар кутилгандан ҳам зиёда.

Меҳнатнинг нони ширин. Буни қарийб 30 йилдан буён ер билан тиллашиб келаётган 8-бригада сардори Раҳимбой Темиров яхши билади. Унинг етакчилигидаги жамоада ўтган йили ҳар гектар ердан 37 центнердан ошириб хирмон кўтарилди. Мўлжалдагидан ортиқ, яъни 5 миллион сўмдан зиёд пул олинди. Режадаги ҳосилнинг 15 фоизи ва ундан ортиқча 50 тонна пахта ҳисобига қўшимча равишда бригада аъзолари яна 7 миллион сўм манфаат кўраяптилар.

Бригаданинг 42 нафар аъзоси бор. Сотиллахон Бобомирзаева, Муҳаббатхон Бойтўраева, Арофатхон Содиқова каби бирбиридан чаққон чеварлар 1992 йил хирмонига 13—14 тоннадан пахта тўкдилар ва йил мобайнида 24—25 минг сўмдан иш ҳақи олишди. Энди эса уларга ўртача 20—21 минг сўмдан қўшимча ҳақ тегяпти. Эргашали Иброҳимов, Муҳаммаджон Содиқов, Исахон Икромов каби сувчи, механизаторлар эса 25—50 минг сўмдан мукофот олишди.

Аммо бир арикдан сув ичиб, бир хил шароитга эга бўлса-да мўлжалдагидан оз, хўжаликнинг ўртача кўрсаткичидан паст ҳосил олган бригадалар ҳам йўқ эмас. Олимжон Раҳмонов, Раҳимжон Жўраев, Қосимжон Қидировлар бошлиқ бригадалар бунга мисолдир. Бу жамоаларда ҳар гектар ердан 23,6—32,1 центнердан пахта етиштирилди, холос. Ана шулар ҳисобига 90 тонна ҳосил йўқотилди. Бу деган хўжаликда қоладиган 30 тонна тола ҳисобига келадиган 12 миллион сўм даромаддан маҳрум бўлишдир.

— Деҳқончиликда қолип йўқ. Ўтган йилги натижаларимизни таққослаб, ютуқ ва камчиликларни аниқлаб олдик, —дейди хўжалик бош агрономи Маҳмуджон Юнусов. — Режасини бажаролмаган бригадалар илғорлар тажрибасини ўрганишди. Йўл қўйилган камчиликларни таҳлил этиб, уларни қайтармаслик чора-тадбирларини белгилаб олишди.

Айни кунларда хўжаликда янги ҳосилга мустаҳкам пойдевор яратилаяпти. Мавжуд 1114 гектар ер кузда чуқур ва сифатли қилиб ҳайдаб қўйилди. Минерал ва маҳаллий ўғитлар солиниб, 72 гектар майдонга бошоқли ғалла, 4 гектар ерга қулупнай, сабзи, пиёз экилди. Янгидан 3 гектар ерда боғ яратилди. Анжирзор ҳам барпо қилинди. Бу билан мевазорларнинг умумий майдони 19 гектарга етди. Ҳозиргача 10 минг тонна маҳаллий ўғит жамғарилди. Бу иш тўхтовсиз давом этаверади.

Иш қуролинг соз бўлса, машаққатинг оз бўлур, деган ҳикматли нақлга амал қилаётган жамоа аъзолари мавжуд техника воситаларини кўклам экиш мавсумига бекаму-кўст шайлаб қўйдилар. 10 та ҳайдов, 17 та чопиқ, 32 та транспорт тракторлари, 12 та сеялка тўла созланди. Бунда Раҳимбой Собиров, Олимбой Дадабоев, Абдумутал Абдураҳмонов, Адашали Ҳамдамовлар бошқаларга ўрнак бўлдилар.

Хўжалик аъзолари ҳалол меҳнат қилиб, йил сайин жамоа иқтисодиётини кўтариб боришга муваффақ бўлмоқдалар. Бу эса йилдан-йилга хўжаликда ободончилик, ижтимоий соҳага кўпроқ маблағ ажратиш имконини беряпти. Зеро, 12 минг киши яшайдиган хўжалик ҳудудида ўтган йили қурилган чойхона билан бундай кўнгил очар жойларнинг сони 3 тага етди. 600 ўринли клуб қад ростлади. Мактаб, болалар боғчаси ишга туширилди. Президент фармони билан 60 гектар ер турар жойга, 100 гектар ер эса томорқага ажратилди. Бу янги ҳовли жойлар ҳудудидаги кўчаларни асфальтлаш, электрлаштириш, водопроводлаштириш, газлаштириш босқичма-босқич бажарилаётир.

Гапнинг рости эндиликда далага чиқиб ишлаш гаштли бўлиб қолаяпти. Ахир, йил давомида меҳнатга яраша манфаатдор бўлиш, якунида эса яна чўнтакка жарақ-жарақ пул тушиши, соз-да! Хўжаликдан қайтар эканмиз, тобора миллионерлар сафи кўпайишини тиладик. Чунки улар қанча кўп бўлса, юртимиз шунча фаровон яшайди.

Абдунаби ҚОРАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Маҳаллий саноат

БОЗОРДАГИДАН АРЗОН

Урганч район маҳаллий саноат комбинати директори Султонбой ЎРОЗОВ ҳикояси

Ҳозир кўпчилик корхоналар иқтисодий қийин аҳволга тушиб қолаяпти. Нарх-наво ошгани сайин иш ҳақи ҳам ўсяпти. Шу сабабли ишчи ва хизматчиларни ойлик маош билан таъминлаш ҳам мушкул бўлиб қолмоқда. Шунинг учун деярли барча давлат корхоналарида иш кўлами қисқараётган шароитда маҳаллий саноат комбинатларида қўшимча ишчи ўринлари очилмоқда. Комбинатимизда ҳозир 140 киши ишлайди. Яқинда қўшимча ишчи ўринлари очиб, улар сонини 200 нафарга етказишга ҳаракат қиляпмиз.

Урганч районидаги Нефтяник посёлкасида тикувчилик ва полос тўқиш цехи, «Бекобод» давлат хўжалигида гилам тўқиш, Охунбобоев номли жамоа хўжалигида ғишт ишлаб чиқариш, ёғоч-тахтани қайта ишлаш цехлари ташкил этилди.

Ўзбекистон қоғозни Россиядан олиб келади. Шу маҳсулотни ўзимизда ишлаб чиқариш учун Хитой билан қўшма корхона тузиш ниятимиз ҳам бор. Тажриба ўтказиб Хоразмнинг шоли похоли бу соҳада яхши хом ашё эканлигига ишонч ҳосил қилдик.

Етакчи мутахассислардан Қувонч Хўжаева, Ражаббой Каримов, Хосият Жуманиёзова, Дилоро Болтаева, Фотима Қурбонбоевалар тайёрлаётган маҳсулотлар сифатлилиги учун ғоят харидоргир.

«Бекобод» давлат хўжалигидаги билим юрти билан шартнома туздик. Бир гуруҳ ўқувчиларни амалиётга ўргатяпмиз ва улар ўқишни тугатгач комбинатда иш билан таъминлашга кафолат берамиз. Яна касаначиликни ривожлантириш учун хотин-қизларга уйларида ишлашлари учун шароит яратяпмиз. Уларни дастгоҳ ва хом ашё билан узлуксиз таъминлаймиз.

Маълумки, ишлаб чиқариш корхоналари кўпайган сари рақобат қудрати ҳам ошиб боради. Бир корхона бошқа бирини бозордан қисиб чиқариши мумкин. Шунинг учун юз бериши мумкин бўлган ҳодисаларни ҳисобга олиб иш тутяпмиз. Тўғрироғи, энг аввало тайёрлаётган маҳсулотимизнинг фақат юқори сифатли бўлишига эътибор беряпмиз.

Меҳнат унумдорлигини оширмагунча даромаднинг ўсиб боришига эришиб бўлмайди. Фан-техника тараққиётининг ривожланиши ва уларни амалиётга тадбиқ этиш меҳнат унумдорлигининг ўсишига ёрдам беради. Шунинг учун цехларни ўз вақтида янги технологик асосда қайта қуриш, маънавий эскирган ускуналарни алмаштириш соҳасида қатор ишлар қилдик. Цехларга МПФ-5 ускуналарини қайта ўрнатдик. Қўл машиналарини электр энергияси билан ишлайдиганларига алмаштирдик. Натижада маҳсулот ишлаб чиқариш кўпайди, сифати яхшиланди. Чиқиндисиз технологияни ҳам жорий этишга эришяпмиз. Ишлаб чиқариш қувватидан тўлиқ фойдаланилмоқда.

Ишчи ва хизматчиларнинг ўз меҳнат самараларидан моддий ва маънавий манфаатдорлиги ошмоқда. Истеъмолчиларнинг дидига яраша тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқариш асосий вазифамиздир.

Биздан баъзан нарх-наво тобора ошаётган ҳозирги пайтда маҳсулотингиз истеъмолчининг диди ва чўнтагига мос келяптими, деб сўраб қолишади. Шуни айтиш керакки, таннархни камайтириш ҳисобига маҳсулотимиз бозор баҳосидан арзонроқдир.

Россиядаги ташкилотлар билан узоқ муддатли шартномалар тузганимиз қўл келяпти. Улар керакли хом ашё билан узлуксиз таъминлаяптилар.

Маълумки, саноат корхоналари биринчилардан бўлиб бозор иқтисодиётининг аччиқ-чучугини тотиб кўрмоқда. Хўш, бу жараёнга нималар салбий таъсир кўрсатаяпти? Биринчидан, пулнинг қадр-қиймати пасайганлиги. Ҳозир корхонанинг тайёр маҳсулоти бир қанча воситачининг қўлидан ўтиб истеъмолчига етиб боряпти. Бунда буюмнинг чакана нархи икки-уч баробар ва ундан ҳам ошиб кетмоқда. Сирасини айтганда, нарх-навонинг ошиб бораётганига бир жиҳатдан ана шундай услуб ҳам таъсир кўрсатмоқда. Бизлар маҳсулотимизни тўғридан-тўғри истеъмолчига етказиш учун фирма дўкони ташкил этдик. Шу сабабли ишлаб чиқарилган маҳсулотнинг чакана нархи бозордагидан арзон.

Бозорда ишлаб чиқарувчи эмас, балки харидор ўз шартини қўяди. Ишлаб чиқарувчи истеъмолчининг талаб-эҳтиёжини қондирсагина даромад кўради. Олди-сотди эса эркин ва рақобат асосида ташкил топган баҳолар орқали олиб борилади.

Ўз меҳнатидан ғоят хурсанд бу қизлар Қуйи Чирчиқ районидаги маҳаллий саноат бирлашмасида бежирим ва баҳорий атласлар тўқишади.

СУРАТДА: атлас тўқиш цехининг пешқадам ишчиси Гулобди Сўфихонова (ўртада) шогирдлари Нилуфар Асқарова, Соҳиби Халимовалар билан иш устида.

Е. БОТИРОВ олган сурат.

РАНГ-БАРАНГ МАҲСУЛОТ

● Тўрақўрғон саноат комбинатида мебель ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Наманган вилоятидаги бошқа саноат корхоналарида ҳам аҳолига зарур бўлган маҳсулотларни ишлаб чиқариш ўзлаштирилмоқда.

Илгари бир-икки хил маҳсулот, масалан атлас ишлаб чиқариш билан шуғулланган маҳаллий саноат комбинатлари сўнгги вақтда маҳсулот турларини кескин кўпайтирди. Харидорлар талаби асосида бу ерда гилам, палос, кигизлар, катта ва кичик қозонлар, кулолчилик буюмлари, мева ва сабзавот консерваларн ишлаб чиқарилмоқда. Уларнинг хили қирқтадан ортиб кетди.

ХАЛҚАРО КЎРГАЗМА

Ўзбекистон кўргазмалар маркази 25 март куни одатдагидан гавжум бўлди. Шу куни қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлашнинг юксак технологияси бўйича халқаро кўргазма очилиши муносабати билан бу ерга республикамизнинг кўпгина нуфузли раҳбарлари, мутахассислар, олимлар, ишбилармонлар ва тадбиркорлар ташриф буюришди.

— Қишлоқ хўжалик маҳсулоти-93» халқаро кўргазмасининг очилиши, — деб таъкидлади Ўзбекистон Фанлар академиясининг вице-президенти С. Н. Усмонов йиғилганларга қарата, — республика ҳукуматининг, шахсан Президентимиз И. А. Каримовнинг мустақил мамлакатимиз қишлоқ хўжалигини юксак даражада ривожлантиришга бераётган эътиборининг амалдаги самарасидир. Шубҳасизки, ушбу кўргазма Ўзбекистоннинг қишлоқ хўжалик ва озиқ-овқат маҳсулотларини кўпайтиришга, иқтисодий сиёсатимизни муваффақиятли амалга оширишга хизмат қилади.

Республикамизнинг жаннатмакон табиати етти иқлимга маълум. Шу боис юртимизга дунё халқларининг қизиқиши кундан-кунга ортиб бормоқда. Бугунги кўргазмада Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги, Ташқи иқтисодий алоқалар вазирликлари, раҳбарлари, ишбилармон ва тадбиркорлар, етук олимлар ва мутахассислар ва 8 мамлакатдан 20 та фирма вакиллари қатнашишмоқда Жумладан, Италия, Австрия, Франция, Германия, Польша, Венгрия, Россия, Қозоғистон каби мамлакатларнинг нуфузли фирмаларидан меҳмонлар таклиф этилган.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, меҳнаткаш халқимизнинг ҳалол пешона тери билан етиштирилган мўл-кўл ҳосилни исроф қилмасдан элимиз дастурхонига етказиб беришдек улуғ ва савоб иш барчамизнинг дил амримиздир. Ҳеч қачон исрофгарчиликка йўл қўйиб бўлмайди. Кўргазмани ташкил этишдан мақсад — қишлоқ хужалик маҳсулотларини қайта ишлашнинг устивор технологиясини ҳамкорликда амалга оширишдир. Ўзбекистон кўргазмалар маркази, Ўзбекистон қишлоқ хўжалик Фанлар академияси, Ўзбекистон Республика Фанлар Академиясининг ирсият илмгоҳи ва «Ал-Қаюм» фирмаси ана шу эзгу ниятда халқаро кўргазмани мустақил Ўзбекистонимиз пойтахти Тошкентда очилишининг ташаббускори ва ташкилотчиси бўлдилар.

Кўргазма қатнашчилари алвон лента қирқилгач, фирмалар намойиш этаётган замонавий кургазмани кўздан кечира бошладилар.

Ўзбекистон Фанлар Академияси Ирсият илмгоҳининг директори Абдусаттор Абдукаримов шундай деди:

— Илмгоҳимиз халқаро кўргазма ташкилотчиларидан бири ҳисобланади. Бу ерга таклиф этилган барча меҳмону мезбонларнинг мақсади муштарак. У ҳам бўлса— халқ фаровонлигини ошириш, қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг қайта ишлаш технологиясини изчил йўлга қўйиш ва такомиллаштиришдан иборат. Бу йўналишдаги халқаро кўргазма мустақил Ўзбекистонда биринчи марта ташкил этилмоқда.

Италиянинг «Фата», Франциянинг «Астини», Венгриянинг «Хемимас» ва бошқа фирмалар мева-сабзавот, дон ва чорвачилик маҳсулотларни қайта ишлайдиган, қадоқлайдиган қурилмаларни, озиқ-овқат саноати ва кичик хўжаликлар учун ихчам цехларни кўргазмада намойиш этаётганлиги кўпчиликда қизиқиш уйғотмоқда.

Халқаро кўргазма бир ҳафта яъни 31 мартгача давом этиб фермерлар, ёрдамчи хўжалик эгалари, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлаш саноати учун турли машина-механизмлар, ускуна ва қурилмаларни таклиф этадилар.

А. ТУРДИЕВ,
Э. ТЎЛАГАНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» махсус мухбирлари.

ФОСФОР ЎЗИМИЗДАН ЧИҚАДИ

Республика ҳукумати Конимех районидаги «Қарақата» давлат наслчилик хўжалиги ҳудудида Қизилқум фосфорит комбинатини қуриш учун қарор чиқарди. Унинг қуввати йилига 2 миллион 320 минг тонна фосфор чиқаришга қодир бўлади.

Ҳозирги кунда ушбу комбинат қурилишининг лойиҳа ишлари олиб борилмоқда. Чирчиқ шаҳрида жойлашган «УзНИИхимпроект» идорасининг лойиҳачилари бу ишни бошлаб юборишди. Ишга яна ўнлаб лойиҳалаш-планлаштириш институтлари ҳам жалб этилган. Улар орасида «Қизилқумредметзолото» концернига қарашли Ўрта Осиё ишлаб чиқариш технология лойиҳалаш илмий-текшириш институти ҳам бор. Ушбу институтнинг бош муҳандиси А. Бешер-Белинскийнинг айтишича, бўлажак янги комбинатда 2,5 минг киши ишга жалб қилинади. Бу ерда 12,5 минг аҳоли истиқомат қиладиган шаҳарча бунёдга келади. Ҳозирги кунда қазилма бойлик топилган маконда ишлар қизғин бормоқда.

А. РАҲМОНОВ.

ЧИГИТНИ ИВИТИБ ЭКИШ АФЗАЛЛИГИ

Республикамиз деҳқончилигининг етакчи тармоғини пахтачилик ташкил қилади. Ғўза асосан гаммоз, илдиз чириш ва вилт билан касалланади. Агар унга қарши чора-тадбирлар кўрилмаса, ҳосилга жиддий зарар етказиши мумкин. Чигитни экишдан олдин дорилашда узоқ йиллардан бери формалин, ТХФМ (учмисхлортенонияти), ТМТД (титрометилтиурамдесульфид), 12 фоизли ГХЦГ (гексохлорфеноляти), фентиурам, тигам каби заҳарли доривorлар ишлатилиб келинмоқда.

Бу борада хорижда ҳам аҳвол шундай. Улар ҳам уруғликка экишдан аввал заҳарли доривorлар билан ишлов беришади. Масалан, Нигерия, Танзания, Мозамбик, Судан, Уганда, Эфиопия ва бошқа пахта хом ашёси етиштирадиган бир қатор мамлакатларда ўта кучли кимёвий доривorлардан фойдаланилади. Мисол учун 45 фоизли мис оксиди, 12 фоизли броноток, 3 фоизли феннлацетат симоби қўлланилади. Натижада тупроқдаги фойдали микроорганизмлар қирилиб кетаяпти. Айниқса, ер ости сувларида турли зарарли моддалар тобора кўпаймоқда. Ташвишлиси шундаки, ерда ўсимлик тез ўзлаштирадиган гумус камайяпти. Бу албатта, ҳосилдорликка кескин таъсир қилмоқда.

Доривorларнинг кўпчилиги ўта заҳарли бўлишига қарамай чигит униб чиққунга қадар таъсир кўрсатади холос. Улар чигит пўстлоғидаги гаммоз бактериясини ўлдиради. Шунингдек ТМТД ҳам уруғлик униб чиқиши билан ўз таъсир кучини йўқотади. Сабаби гаммоз касаллигини тарқатувчи бактерия асосан чигит қобиғи яъни пўстлоғида жойлашгани учун заҳар ўша ердаги замбуруғни ўлдиради. Уруғлик кўкара бошлаганда ўзининг ривожланиш қонуниятига кўра ернинг пастки қисмига қараб ўса бошлайди. Шу боис чигит тупроқ шароитига қараб 6—7 сантиметр чуқурликка экилса у униб чиққунига қадар пўстлоғ баландликка кўтарилиб, танадан ажралиб тушади ва тупроқнинг маълум бир қаватида қолади. Шунингдек, чигит қобиғидаги гаммоз, илдиз чириш ва кемирувчи ҳашаротларга қарши заҳар батамом йўқолади.

Нима учун инсон саломатлигига зарар етказадиган, атроф-муҳитни ифлослантирадиган заҳарли моддаларни кўп қўллаяпмиз? Унинг ҳисобига маҳсулот етиштиришни кўпайтиришдан воз кечиш вақти келмадими? Мен узоқ йиллардан бери заҳарли препаратларни қўлламай, гаммоз касаллигини бартараф этиш юзасидан илмий иш олиб бормоқдаман. Фан аниқликни ёқтиради, деганларидек бу ишни бошлаганимда қаттиқ меҳнат қилишга тўғри келди. Чунки унинг натижалари дарров кўзга ташланиши қийин. Бу бир неча йилларни талаб қиларди. Ўша вақтда ишимга тўсқинлик қилувчилар ва унга шубҳа билан қаровчилар ҳам топилди.

Аслида илмий изланишларимиз халқ фаровонлиги, қишлоқ хўжалигимизнинг равнақи учун керак. Ишимнинг юришиб кетишига меҳридарё, билимли, тажрибали деҳқонлар кўпдан кўп ёрдам беришди. Баъзан ҳамкасбларим ва бошқалар билан зиддиятга борганимда уларнинг далдаси менга куч-қувват бағишлади.

Ўтказилган тажрибаларда айниқса, Ўзбекистон ўсимликларни ҳимоя қилиш илмий-тадқиқот илмгоҳи, Ўзбекистон пахтачилик илмий-тадқиқот институти олимларининг ёрдами беқиёс бўлди.

Тадқиқотимнинг асосий моҳияти иссиқ сув ёрдамида гаммоз касалига қарши курашишдан иборатдир. Хўш, термик деб номланаётган ушбу усул моҳияти нимадан иборат ва уни ишлаб чиқаришда қўллаш қандай? Гаммоз ғўза ўсимлигида кенг тарқалган касалликлардан биридир. Шу пайтгача унга қарши заҳарли моддалардан фойдаланиб келинарди. Бу юқорида таъкидлаганимиздек, инсон саломатлигига, атроф-муҳитнинг заҳарланишига катта таъсир қилади. Тўғри, охирги йилларда мутасадди идоралар бу борада баъзи бир ижобий ишларни амалга оширди. Лекин ҳозир ҳам касалликка қарши баъзи заҳарли кимёвий дорилар ишлатилмоқда. Шусиз мўлжалдаги ҳосилни олиб бўлмаяпти.

Термик усул эса инсон саломатлигига мутлақо зарар етказмайди, атроф-муҳитни ифлослантирмайди. Чунки унда кимёвий дорилар умуман ишлатилмайди. Иссиқ сув ёрдамида чигитда мавжуд бўлган гаммоз бактерияси йўқ қилинади, холос. Бу усулнинг афзаллиги дастлаб лабораторияда, кейинчалик эса хўжаликларда синаб кўрилди. Тажриба ўзини тўла оқлади.

Дастлаб мазкур тадқиқот Ўзбекистон ўсимликларни ҳимоя қилиш илмий-тадқиқот институтининг лабораториясида бир неча марта синаб кўрилди. Тажрибалар қуйидаги вариантларда олиб борилди. Контроль вариант: бунда чигит сувда ивитиб экилади. Эталон вариантда чигит фентиурам билан зарарсизлантирилади. Учинчи вариантда уруғлик совуқ сувга солиниб, 60 градусгача иситилади. Кейин ушбу ҳароратда 10 дақиқа сақлаб экилади. Тўртинчи вариантда чигит 60 даражагача иситилиб, 20 дақиқа ушлаб турилиб ерга қадалади. Бешинчисида эса уруғлик 70 даражагача иситилиб, 10 дақиқа сақлангандан кейин экилади. Ниҳоят охирги олтинчи вариантда 70 даражагача иситилиб, 20 дақиқа сақлаб экилади.

Тажриба натижалари шуни кўрсатдики, иссиқ сувда ивитилган чигит контролга нисбатан икки-уч кун олдин униб чиқди. Айниқса, чигит сувда 70 градус иситилиб, ўн дақиқа сақлаб экилган усул яхши самара берди. Бунда ниҳоллар деярли бир вақтда қийғос униб чиқди. Ғўзанинг гаммоз касаллиги тўртинчи, бешинчи ва олтинчи вариантларда мутлақо кузатилмади. Учинчи вариантда, яъни уруғликни 60 даражагача иситиб, 10 минут сақлаб экилганда касаллик 1,1 фоизни ташкил этди. Контроль вариантда бу кўрсаткич 76,6 фоизгача кўтарилди. Эталон, яъни фентиурам билан дориланган усулда эса касаллик 46,7 фоизни ташкил қилди.

Ўтказилган тадқиқотларни хўжаликларда ҳам жорий этдик. Масалан, Косон районидаги Темир Хўжа, собиқ Ленин номли давлат хўжалигининг Худойназар Оллабердиев, Китоб районидаги Куйбишев номли жамоа хўжалигининг Бойаҳмад Эшнаев, Ульянов районидаги Ҳамза Хўжақулов номли, собиқ «III интернационал» давлат хўжалигининг

Ҳайдар Эшонқулов бошлиқ бригадаларида уруғлик сувда 60 даражагача қиздирилиб, сўнг ерга экиш таъминланди. Чигитнинг униб чиқиши илгарига нисбатан 2—3 кунга тезлашди. Яна ниҳоллар соғлом ва тўлиқ чиқди. Йил якунида олинган ҳосил ҳам мўл бўлди. Хуллас, бир сўз билан айтганда термик усул ўзини амалда тўла оқлади.

Шунингдек, мазкур усулнинг афзалликлари тармоқ олимлари томонидан ўрганилиб, эътироф этилди. Гаммоз заҳарли дориларсиз йўқотилди. Натижада атроф-муҳит ҳам ифлосланмади. Энг муҳими инсон саломатлигига путур етмади. Шу боис термик усулда 1991 йилда вилоятимизнинг кўпгина хўжаликлари чигит экиб, пахтадан мўл ҳосил етиштирдилар. Ўтган йили ҳам вилоятнинг 110 минг гектар майдонида уруғлик шу тариқа ерга қадалди ва йилнинг ниҳоятда қийин келишига қарамасдан юқори ҳосилдорликка эришилди. Ғузор районидаги Улуғбек номли давлат-ширкат хўжалиги йиллик режани республикада биринчилардан бўлиб якунлади. Улар 4 октябрь куни ғалаба рапортига имзо чекиб, давлатга 1.720 тонна қимматбаҳо саноат хом ашёси топширишди. Топшириқ 145 фоизга бажарилди. Хўжаликдаги С. Ортиқов етакчилигидаги бригада ва С. Диёров бошчилигидаги агроучастка жамоалари республикада биринчи бўлиб топшириқларини уддаладилар.

Шундай қилиб термик усулнинг афзаллиги, бизнинг шароитимизга мослиги йилдан-йилга исботланмоқда. Уни тадбиқ қилаётган жамоалар сони ҳам кўпайиб бормоқда. Хўш, мазкур усулнинг моҳияти нима? Дастлаб қандай омилларга эътибор бериш керак? Буни ҳар бир деҳқон билиб қўйса ёмон бўлмайди. Олинадиган уруғлик миқдори қозон ва ундаги сув ҳажмига қараб белгиланади. Дастлаб чигит қозонга солинади. Кейин ўт ёқиб қозон қиздирилади, сув исиши биланоқ пуч чигитлар сув бетига қалқиб чиқади. Бунда ўчоқдаги оловнинг ўрта меъёрда бир текис ёнишини таъминлаш муҳим аҳамиятга эга. Қозондаги ҳарорат 35—40 даражага етганда чигитни бир текис аралаштириб туриш керак.

Сув сатҳига қалқиб чиққан пуч чигитлар бирон-бир идиш билан олиб турилса, қозонда фақат тўқ уруғлар қолади, яъни чигит сараланади. Сув аста-секин 45—50 даражагача исийди. Кейин қисқа вақтда 60—70 градусга кўтарилади. Шу боис иссиқлик 50 градусга етиши биланоқ қозонга термометрни чуқур ботириб қўйиш лозим.

Ҳарорат 60 даражага етганда оловни ўчоқ тагидан батамом олиш керак. Шундан кейин чигит челак ёрдамида суви билан олиниб, ун учун ишлатиладиган қопларга солинади. Шунда сув қопдан сизиб чиқиб кетади. Қопларнинг оғзи боғланиб, устидан брезент ташлаб қўйилса, уруғлик буғланади ва иссиқликни анча вақтгача ўзида сақлаб туради.

Тайёрланган чигитни тўғридан-тўғри сеялкаларга солиб ерга қадаш мумкин. Мазкур усулнинг яна бир қулайлиги шундаки, 80—100 литр сув сиғадиган қозонда икки киши 7—8 соат мобайнида бемалол икки-уч сеялкани мунтазам равишда уруғлик билан таъминлайди.

Термик усул ҳар жиҳатдан афзалдир. Масалан, бунда экологик жиҳатдан соф чигит экилади. Унинг униб чиқиши ҳам икки-уч кунга тезлашади. Ажратиб олинган пуч ва шикастланган уруғликлар эса мол учун ем бўлади. Шу билан бирга ғўзанинг шоналаш, гуллаш ва очилиш жараёнлари бир ҳафтага тезлашади. Шунингдек, чигит сараланганлиги туфайли уни аниқ уялаб экиш мумкин бўлади. Шу боис ниҳолларни яганалашга ҳожат қолмайди. Гаммоз қўзғатувчи бактериялар эса ўлади. Уруғлик ўз вақтида униб чиқиши туфайли ғўза илдиз чириш касаллиги билан зарарланмайди. Қатқалоққа қарши курашмаса ҳам бўлади. Чунки ривожланаётган чигитнинг қуввати қаттиқ ерни кўтариб ташлашга бемалол етади. Муҳими уруғлик сараланганлиги туфайли пахтанинг толаси мустаҳкам бўлиб, саноатбоп тола беради.

Бу усулда чигит қадалган жойларда ғўзанинг эрта пишиб етилиши маълум бўлмоқда. Бу етиштирилган ҳосилни қисқа муддатда ёғин-сочинли кунларга қолдирмасдан саранжомлаб олиш имконини бераяпти. Яна бир муҳим томони шундаки, кўсаклар кетма-кет эмас, бир вақтнинг ўзида ёппасига очилади. Бизнингча ҳозир деҳқонларимиз учун ғўза худди шундай тезпишар сифатли хом ашё берадиган бўлиши даркор. Чунки ҳосилнинг тўла пишиб етилишини кутиб ўтирадиган пайтлар ўтиб кетди. Об-ҳавонинг йилдан йилга ноқулай келаётганлиги ҳеч кимга сир эмас.

Энди мазкур усулнинг хўжаликларга бераётган иқтисодий самараси ҳақида.

Бу уларга катта даромад келтирмоқда. Масалан, Қашқадарё вилоятида пахта етиштирувчи 153 давлат ва жамоа хўжалиги мавжуд. Ҳозир қишлоқ хўжалиги учун ишлатиладиган дориларнинг нархи ниҳоятда ошиб кетди. Шу билан бирга ушбу кимёвий препаратлар билан ишлаш учун махсус кийим-кечак, аптечкаларнинг нархини ҳам ҳисобга олсак бу жуда катта маблағни ташкил қилади. Агарда чигит термик усулда экилса, унчалик катта маблағ талаб қилинмайди. Бундай шароитда қайси усулни қўллаган маъқул? Майли гап маблағда ҳам бўлмасин, лекин кимёвий дориларнинг инсон саломатлигига таъсиричи, атроф-муҳитнинг зарарланишичи?

Шундай экан ҳар томонлама қулай, деҳқонга ҳам маъқул бўлган мазкур усулдан фойдаланиш мақсадга мувофиқдир.

Ромен КЕНЖАЕВ,
Қашқадарё вилояти ўсимликларни ҳимоя қилиш станциясининг бошлиғи, қишлоқ хўжалиги фанлари номзоди.

Халқнинг миллий қиёфаси, байналмилаллик фазилатлари, унинг фақат ўзигагина хос бетакрор хусусиятлари байрам тантаналарида яққолроқ намоён бўлади. Шу нуқтаи назардан қараганда, янгиланиш, покланиш айёми — Янги йил — Наврўзнинг аҳамияти бўлакча.

Ҳа, Наврўз қадим-қадимлардан уни қабул қилган ва ҳаётига татбиқ этган халқлар, элатларнинг қиёфаси, қадриятларини кўз-кўз қилувчи ойнага айланган. Илло ҳар бир халқнинг ўз «Наврўзнома»си бор. Бу жиҳатдан у миллий, моҳият эътибори билан байналмилалдир. Наврўзни ўқилган ва ўқилмаган яхши китобга қиёс қилиш мумкин. Ҳар баҳорда кириб келаркан, ундан олам-олам шавқу-завқ оламиз, одобномасидан одобимизга-одоб қўшилади, ибратномасидан беҳад ибрат оламиз. Аммо барибир у ўқилмаган китобдек бўлиб қолаверади...

Шуларни ўйлар эканман Наврўзни қомусий байрамга, қамрови кенг, маъноси теран, мазмуни беқиёс удумлар, анъаналар мажмуасига менгзагим келади. Ва яна шу ҳақиқатга дуч келаманки, Наврўз фазилатларини на ёзиб, на таърифлаб тугатиб бўлади.

Бунинг боиси нимада? Нега асрлардан буён Наврўз ўнлаб байрамлар орасида энг сараси, энг мазмунли ва мароқлиси сифатида авлоду-аждодлардан ўтиб келаверган? Элу-элатлар, наслу-насллар томонидан эъзозланиб, ардоқланаверган. Уни ҳатто жангу-жадаллар, тарих тўфонлари-ю, қатағонлар ҳам ер юзидан супуриб, халқ дилидан суғуриб ташлай олмади. Бунинг боиси Наврўзнинг халқ сайили эканлиги, унинг ижодкори ҳам, ташкилотчиси ҳам, қатнашчиси ҳам халқнинг ўзи бўлганлигидир. Иккинчи сабаби айни шу байрамларнинг мазмунида, шакл-шамойилида халқона удумлар, расм-русумлар, одатлар ифодаланиши, халқ қалб қўри, шуури, орзу-истаклари, фалсафаси, кураш-интилишлари, одоб-ахлоқи ётганлигидир.

Наврўзнинг элу элатлар учун азиз, табаррук ва керакли бўлган томонларидан яна бири — унда адабиёт-санъат, халқ оғзаки ижоди, халқнинг таълим-тарбияси, жисмоний ва спорт билан боғлиқ қарашлари ҳар томонлама кенг акс этганлигидир. Наврўз одамзотнинг ҳаёт сарвари, мўъжизалар ижодкори, табиат нақши эканлигини кўз-кўз қилувчи, ақлу идрок бобида тенгсизлигини тасдиқловчи табаррук байрам-сайилдир. Наврўз айни чоғда умид-ишонч, эътиқод ва покланиш, ўсиш-униш маросимларидандир. У нафақат инсонлар учун, балки жамики жонзотлар, она табиат ва борлиқ учун ҳам жонланиш демакдир. Мен ҳар йили Наврўзнинг кириб келиши, ўтадиган пайтлари ва ундан сўнгги кунларини ўзимча кузатиб шундай хулосага келаман. Наврўзга нафақат ҳазрати инсон асос солган, балки она табиат ҳам ўз ҳиссасини қўшган. Наврўз умр узайиши, табиат билан янада чуқурроқ мослашиш, руҳий озиқланиш, ўзаро мулоқотлар, ҳамкорликлар, яқинлашувларнинг кучайишидир. Мавлоно Абул Қосим Фирдавсий «Наврўз — байрамлар шоҳи», деганда ана шуни кўзда тутган бўлсалар ажаб эмас. Наврўз ҳақида сўз борар экан, Алишер Навоий, Захириддин Муҳаммад Бобур, Умар Хайём, Беруний, Юсуф Хос Ҳожиб, Чўлпонларнинг бу байрам шаънига айтган ҳамду-саноларини эсламасдан иложимиз йўқ.

Улуғ бобокалон шоир, мутафаккир Алишер Навоий:

ФАЙЗУ ТАРОВАТДА ЯГОНА

«Ҳар тунинг қадр ўлубон, ҳар куннинг ўлсун Наврўз» деган бўлсалар. Бобур:

«Юзи Наврўзи васли айдини Бобур ғаниммат тут,
Ки мундин яхши бўлмас бўлса юз
Наврўз байрамлар»,
деган эдилар.

Умар Хайём эса:

Гул узра кўкламнинг шабнами яхши,
Чаманда юз очган ҳамдами яхши,
Яхшимас кечаги кундан сўз очмоқ,
Қувнаб қол, бу куннинг ҳар дами
яхши,

деҳ огоҳлантирган эдилар.

Юсуф Хос Ҳожиб:

Эса келди Шарқдан баҳорнинг ели,
Оламга очилди гўзаллик йўли.
Бўз ер ипорланди қору-муз кетиб,
Безанди олам чирой кўрсатиб.

Машҳур шоиримиз Чўлпон:

Елғиз бир ўчиб... Бир сўниш бордир!
Бир ўчиб, сўниб... Яна ёниш бор.
Яна баҳорлар, яна лолалар,
Яна сиз, эй эркин далалар!..

Бошқа алломалару шоирлар, тарихнавислару сайёҳлар ҳам Наврўзни ҳаддан зиёд улуғлаганлар, унинг шаънини, удумларини мадҳ қилганлар. Аммо Наврўзни Беруний бобомиз аниқ, юксак даражада баҳолай билганлар. «Қуёш ва ой фалакнинг икки кўзи бўлганидек, Наврўз ва Меҳржон замоннинг икки кўзидир. Наврўз оламнинг бошланиши».

Дарҳақиқат, оламда икки буюк йўл — кўкда «Сомон йўли», ерда «Ипак йўли» бўлганидек, икки табаррук байрам — «Наврўз», «Меҳржон» ҳам одамлар қалбини, шуурини, онгини ёритади, уларга қувонч-шодлик, ақл-идрок, одоб улашади.

Хўш, Наврўз одоби деганда нималарни кўзда тутаяпмиз?

«Наврўзнома» одобномаси тушунчаси ниҳоятда қамрови кенг, мазмуни теран, қирралари ранг-барангдир. Хусусан ёш авлоднинг маънавий, жисмоний, ҳам руҳий уйғун бўлишида Наврўз ўйинлари, рақсларининг, адабиёт, санъат, фольклорга оид тадбирларнинг, элшуносликка доир саъй-ҳаракатларининг аҳамияти ғоят катта. Хусусан, сайил-томошаларда, айниқса Наврўз анъаналари бошланган ва давом этаётган даврларда (маълумки у ҳафталаб, ойлаб давом этган) икки дарё оралиғига қил арқон тортиб осилиб ўтиш, қояга арқон ташлаб чиқиш ва тушиш, томдан-томга сакраш, совун суртилган ходага сирпаниб чиқиб, учига қўйилган тухфа-совринни қўлга киритиш, отда, пиёда улоқ чопиш, ер олиш — ер бериш, деҳқон-деҳқон, қўй боқиш, товон тепар, кураш, арқон тортиш, куч синаш, кифт уриштириш, тош кўтариш, калла, елка уриштиришлар, кўк териш, зув-зув, чиллак ўйин, овуш-овуш (хоккейнинг илк намунаси), чавгон, отдан сакраш, отга миниш, эшак улоқ, қўчқор уриштириш, хўроз, бедана, така уриштириш ва ҳоказолар. Шунингдек, миллий ўйин-рақслар — йигитлар ўйинлари, уч қарсак, беш қарсаклар, чўпон ўйини, айиқ, бўри ўйинлари, ноғора ўйинлари, лаган ўйинлари... Булардан ташқари адабиёт-санъат, мусиқа-куй, мавсум-маросим билан боғлиқ «Қиссахонликлар», «Навоийхонлик», «Бедилхонлик», «Ясавийхонликлар», «Гўрўғлихонликлар», гап-гаштаклар каби ўнлаб анъаналар ҳам расм бўлган.

Масаланинг кишини ҳайратга соладиган томони шундаки, Наврўз таркибига кирган удумлар, расм-русумлар, одатлар ва анъаналарнинг барчаси бошдан-оёқ одобга, ибрат намунасига қурилган. Демак, бу байрам чин маънода халқ анъанавий педагогикаси, одобномаси, ибратномасининг юксак ифодаси, жамулжамидир. Бошқача сўз билан айтганда халқ одобномасидир.

Наврўз — Янги йил! Қадим-қадимлардан авлоддан-авлодга ўтиб кетган, ота-боболаримиз тажрибаси, синовларидан ўтган ўз анъаналари, удумлари кўп. Мана улардан бири. Бу йил Мурғ (товуқ) йилидир. Шу боисдан бу йил кўп хосиятли, пурҳикматли йил. Зеро, товуқ етти хазинанинг бири, тинч-осойишталик, яхшилик жарчиси, тўқчилик рамзи ҳисобланади. Демак, бу йилимиз қутбаракали, иймон-эътиқодли, тинчлик-омонлик йили бўлиши шубҳасиздир.

Малик МУРОД,
филология фанлари доктори.

ҲАМАЛ

21 мартдан Ҳамал — Наврўзи олам ташриф буюрди. Бунгача самовий ўн икки буржни айланиб чиққан бобо Қуёш, энди ҳижрий йилнинг бирламчи ойи ҳисобланмиш Ҳамалга ўтади-ю, ўзи фароғат топади, файзу тароватини рўйи заминга ҳам ато этади.

Меҳр чу истади Ҳамал
фароғи,
Дашт узра бутар қўзиқулоғи.
(Алишер Навоий).

Бу ниҳоятда орзиқиб кутилган баҳор, фасллар бошигина эмас, йил нақши ҳам. Ёзнинг қандай келиши, куз сарҳисоби ундан бошланади.

Ҳамалда кунга бир соату 21 минут қўшилади. Демак, энди кунлар яна ҳам узайиб бораверади.

Ҳа, бу йилги баҳор одамларга қишлоғу шаҳар жонбозларига алоҳида рағбату қувват, ўзгача кайфият бағишлаб келганининг ўзиёқ, унинг истиқлолга катта мададкор эканлигидан далолат бермайдими?

Кўк таому луқмалар, кўк патиру сомса, чучвара ва сумалакдан бир тўйиб еган борки, бутун йилга татийди. Биринчи навбатда сумалак бошида бош-қош бўлувчи улуғ ниятли, чексиз ҳимматли момоларимизга ҳасанот. Улар қанотидаги навқирон ҳар бир қиз дуоларини оларкан, ҳеч ҳам кам бўлишмайди.

Деҳқонларимиз биринчи навбатда дон-дун уруғларини қадаб ўз юмушларини бошлаб юборишди.

Боғбонларимиз эса анору анжир, узумларни кўтариш, шаклу парваришларини келтириш, ҳар қачонгидан ҳам кўп, сарҳил мева кўчатларини ўтқазиш ғамидадирлар.

Чўпонларимиз тўл олиш мавсумини қизғин бошлаб юбордилар.

Ҳамма жойда қизиб кетган кўкаламзорлаштиришу ободонлаштириш ишларини айтмайсизми. Бу борадаги ҳаракатлар бурунгиларга ўхшамайди. Эндиликда қўлу қалб ҳамкорлиги ўз мўъжизасини кўрсатаверади!

Бу йилги саховатли эл дастурхони ҳам, ҳар қачонгидан файзиёб бўлади. Шунингдек, халқ байрамларига тўй — ҳашамлар уланиб кетади.

Ражаб ЖУМАНИЁЗОВ.

Ҳамма жойда бўлганидек Зангиота районида ҳам Наврўз шодиёналари зўр кўтаринкилик билан ўтди. Дастурхон атрофига тўпланганлар ҳар хил чиқишларни кўриб бир олам завқ олишди.

СУРАТЛАРДА: байрам тантаналаридан лавҳалар.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

УМРЛАР БЎЛАДИКИ...

Ҳаётда шундай одамлар борки, улар етти ёт бегоналарга яхшиликлар қилишади, ўшаларнинг мушкулини осон қилиш учун елиб-югуришади; вақтни ҳам, соғлиқни ҳам аяшмайди. Севимли шоиримиз Мақсуд Шайхзоданинг мана бу сатрлари худди ўшаларга бағишлангандек:

Умрлар бўладики,
Тиригида ўликдир.
Ўлимлар бўладики,
Ўлган одам тирикдир...

Ажойиб инсон, оқибатли дўст, оилапарвар ота, иқтидорли қаламкаш Муҳаммаджон Мирзамуҳамедовни эслаганда кўпинча юқоридаги сатрлар хаёлимда жонланади. Уни ўттиз беш йил мобайнида ҳамкасб сифатида танирдим. У ҳаёт бўлганида ҳозир 60 ёшга тўлган бўларди.

Муҳаммаджон ўрта мактабни тугатгач, аввал Ленинград университетида, сўнгра Ўрта Осиё давлат дорилфунунида таҳсил кўрди. Меҳнат фаолиятини Ўзбекистон радиосида муҳаррирликдан бошлади, узоқ йиллар «Пионерская правда» газетасининг республикамиздаги мухбири бўлиб ишлади. Умуман йиллар мобайнида қатор масъул лавозимларда меҳнат қилиб, маданиятимиз, матбуотимиз ва адабиётимиз равнақига муносиб ҳисса қўшди.

Муҳаммаджоннинг адабиёт соҳасидаги хизмати ҳам эътиборга сазовор. Ўзбек адибларининг асарларини рус тилига таржима қилиб, жумҳуриятдан ташқарига чиқиши учун бор имконияти ва маҳоратини ишга солди. Ўлмас Умарбековнинг «Бу мен, она» ҳикоялар тўпламини, «Севгим, севгилим» қиссасини, Миркарим Осимнинг «Хоразм элчиси» асарини, Жонрид Абдуллахоновнинг «Йўл» ва Шукур Холмирзаевнинг «Қилкўприк» романларини рус китобхони Муҳаммаджон таржимасида ўқишга муваффақ бўлди.

Бундан ташқари у ўзининг «Сунбул» қиссасини ўқувчиларга тақдим этди, «Карвон Шимолга йўл олди» киносценарийсини ёзди. «Фармонбардор хоним» деб аталувчи романи эса ниҳоясига етмай қолди..

Ўзбекистон ёзувчилари ва журналистлари уюшмаларининг аъзоси, етук таржимон, ҳассос қаламкаш дўстимиз Муҳаммаджон Мирзамуҳамедов халқимиз мустақиллик нашидасини сураётган ҳозирги кунларга етиб кела олмади. Лекин унинг ёрқин сиймоси фарзандлари сиймосида, дўсту ёрлари дилида ҳамиша яшайди.

Наримон ОРИФЖОНОВ,
Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган маданият ходими.

ТЎЙДА ЎЙНАЛГАН ФУТБОЛ

Элимиздан оламга донг таратган олимлар, шоиру ёзувчилар, саркардалар, сиёсатчилар кўп чиққан. Худо хоҳласа, яна кўп чиққуси. Жаҳон фан ва маданияти, ҳарбий санъати ва сиёсатига аждодларимиз қўшган бундай улкан ҳиссадан фахрланиб юрамиз. Аммо спорт бобида унчалик мақтанолмаймиз. Айниқса, дунёдаги энг оммавий ўйин — футбол оламида киминг бор деса, ер чизиб қоламиз. Бу — биргина менинг эмас, минглаб, миллионлаб ўзбек футболсеварларининг дарди. Шу жиҳатдан ҳукуматимизнинг Ўзбекистонда футболни янада ривожлантириш тадбирлари тўғрисидаги қарори дардимизга малҳамдек бўлди. Бутун қишлоғимиз билан қувондик; шояд ушбу қарор турткили бўлиб, футболимиз янада ривож топиб кетса, орамиздан оламни лол қолдирадиган тўптепарлар чиқса.

Ўзим ҳаётимни футболсиз тасаввур қилолмайман. Йўқ, ўйламангки, бу бечора омади юришмаган ўйинчи экан деб. Меники — ишқибозлик, ҳаваскорлик. Аммо футбол тушларимга кириб чиқади. Ўғлимга тўй қилиб, элга дастурхон ёзганимда кўпчилик ҳамқишлоқларимдек кураш ёки кўпкари (улоқ) бермадим. Футбол ўйини уюштирдим. Бутун вилоятдан ўйинчилар келди. Ажойиб томоша бўлди.

Ўроқ ҚЎНҒИРОВ,
Чироқчи туманидаги Хўшали қишлоғи.

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг
ТАРҒИБОТ-ТИЖОРАТ ХИЗМАТИ

ОМАД КЕЛСА,
БИР ЗУМДА МИЛЛИОНЕР БЎЛАСИЗ

ҲА, АГАР ОМАД ҚУЛИБ БОҚСА, БИР ЛАҲЗАДА МИЛЛИОНЛАРГА ЭГА БЎЛАСИЗ! МУСТАҚИЛ ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЛАҲЗАЛИК ЛОТЕРЕЯСИНИ СОТИБ ОЛСАНГИЗ, СИЗДА ШУНДАЙ ИМКОНИЯТ ТУҒИЛАДИ. РЕСПУБЛИКАМИЗНИНГ МИНГЛАБ ФУҚАРОЛАРИ ОМАДЛАРИНИ СИНАБ ҚЎРИШИБ, КАТТА ЮТУҚ ЧИҚИШИГА ИШОНЧ ҲОСИЛ ҚИЛДИЛАР.

25 МИЛЛИОН, 15 МИЛЛИОН, 10 МИЛЛИОН, 5 МИЛЛИОН, 1 МИЛЛИОН, 500 МИНГ СЎМЛИК ВА БОШҚА ЮТУҚЛАР ЎЗ ЭГАЛАРИНИ КУТМОҚДА!

ҲАР БИРИНИНГ ҚИЙМАТИ 100, 200 ВА 500 СЎМЛИК БЎЛГАН ЛАҲЗАДА ЎЙНАЛАДИГАН ЛОТЕРЕЯ БИЛЕТЛАРИ ЖАМҒАРМА БАНКИ МУАССАСАЛАРИДА ВА ЖАМОАТЧИ ТАРҚАТУВЛАР ТОМОНИДАН СОТИЛМОҚДА.

БИЛЕТЛАР СОТИЛАЁТГАН МУАССАСАЛАРДА ЛОТЕРЕЯ ШАРТЛАРИ ҲАҚИДА ТЎЛИҚ МАЪЛУМОТ ОЛИШИНГИЗ МУМКИН. ҚУЙИДАГИ РАҚАМЛИ ТЕЛЕФОНЛАРГА ҚЎНҒИРОҚ ҚИЛСАНГИЗ ҲАМ ЛАҲЗАДА ЎЙНАЛАДИГАН ЛОТЕРЕЯ ҲАҚИДА ТУШИНТИРИШ БЕРИШАДИ: 54-26-31; 33-51-95; 45-66-43.
ОМАД ЁР БЎЛСИН!

«ЭҚОСАН» жамғармаси «Восток» фирмаси Ўзбекистон Жамғарма банки.

Жамғарма банки

ЗАЁМ ОЛИНГ, ЮТҚАЗМАЙСИЗ!

30 МАРТДА ТЕРМИЗ ШАҲРИДА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ 12 ФОИЗЛИ ИЧКИ ЮТУҚЛИ ЗАЁМИНИНГ ТЎРТИНЧИ ТИРАЖИ ЎТКАЗИЛАДИ.

Омадингиз юришиб, катта ютуқ чиқишини тилаб қоламиз!

Тиражда қатнашишга таклиф этамиз!

Ўзбекистон Жамғарма банки.

ТАДБИРКОРЛАР ДИҚҚАТИГА

UNIVERSAL IMPORT-EXPORT GmbH
MÜNCHEN HANNOVER

МЮНХЕН—ГАННОВЕР
КЎП ТАРМОҚЛИ ОЛДИ-СОТДИ ФИРМАСИ

«ПРЕССКВИК» —

МАҚАРОН МАҲСУЛОТЛАРИНИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШГА МЎЛЖАЛЛАНГАН ЭНГ ЗАМОНАВИЙ УСКУНАЛАР МАЖМУИ БЎЛИБ, СОАТИГА 7 КИЛОГРАММДАН 200 КИЛОГРАММГА ҚАДАР ШУНДАЙ НЕЪМАТНИ ТАЙЁРЛАШ ҚУВВАТИГА ЭГАДИР. УНИНГ ОЛТИ ХИЛ КЎРИНИШИ МАВЖУД.

УШБУ ҚУРИЛМА ХАМИРҚОРГИЧ, ҚОЛИПЛАРГА СОЛИБ, ЗИЧЛАЙДИГАН ҲАМДА ҚУРИТИШ УСКУНАЛАРИДАН ТАШКИЛ ТОПГАН.

«ПРЕССҚВИК» УСКУНАЛАР МАЖМУИНИ ТЎЛАЛИГИЧА ЁКИ ҲАР БИР ҚУРИЛМАНИ АЛОҲИДА-АЛОҲИДА ҲОЛДА СОТИБ ОЛИШИНГИЗ МУМКИН.

«ПРЕССҚВИК»НИ МЕҲМОНХОНА ВА РЕСТОРАНЛАР ОШХОНАСИГА, БАҚҚОЛЛИК ДЎКОНЛАРИГА, НОВВОЙХОНАЛАРГА ВА БОШҚА ЖОЙЛАРГА ЎРНАТИБ, МАКАРОН МАҲСУЛОТЛАРИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ ЙЎЛГА ҚЎЯ ОЛАСИЗ.

Шундай қурилмалар мажмуини сотиб олсангиз, турли кўриниш ва таъмдаги макаронларни тезда тайёрлаб, хўрандаларга ҳамда истеъмолчиларга кенг кўламда хизмат кўрсатиш имкониятига эга бўласиз.

Буюртмаларингиз бир ойдан тортиб олти ойгача бўлган муддат ичида етказиб берилади.

Ускуналарга мол айирбошлаш йўли билан ёки эркин алмаштириладиган валюта ҳисобидан ҳақ тўланади.

Шу кичик корхоналар бўйича Сизни қизиқтирган барча масалалар юзасидан фирмамизни Ўзбекистон Республикасида тарғиб-ташвиқ этиш ва унинг манфаатларини ҳимоя қилиш ваколатини олган ташкилот — «Нуристон» ассоциациясига — Ўзбекистон агросаноат комплекси тармоқларини информатизациялаштириш ва ривожлантириш уюшмасига мурожаат этишингизни сўраймиз.

«Нуристон» ассоциациясининг манзили: 700043, Тошкент, Халқлар дўстлиги кўчаси, 8-уй, телефонлар: (3712) 45-68-67; 45-22-41.

ҚАЙТА ИШЛАШ КОРХОНАЛАРИ СИЗГА ЯХШИ ДАРОМАД КЕЛТИРГАНДА ҲАМКОРЛИК САМАРАСИ ЯҚҚОЛ НАМОЁН БЎЛАДИ.

Бош муҳаррир Н. ЁҚУБОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Н. ҚАЮМОВ, М. ИСЛОМОВ, М. МИРЗАЕВ, Ҳ. РАҲМАТИЛЛАЕВ, М. ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари). С. САЙДАЛИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), О. ҒОФУРОВ, (масъул котиб), Н. ОРИФЖОНОВ, К. РИХСИЕВ, Э. ИБРОҲИМОВ, Р. БОБОМУҲАМЕДОВ.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Узплодовошчвинпром» концерни, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, «Қишлоқ ҳақиқати» журналистлари жамоаси.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб—33-09-93, Масъул котиб ўринбосарлари—32-56-25. Деҳқончилик бўлими—32-56-35, 32-54-51, 33-09-93. Қайта ишлаш саноати бўлими—32-56-31. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими—32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими — 32-56-33. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-09-93. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Безатиш бўлими — 32-58-79.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 000096. Буюртма Г.— 117. 31.260 нусхада босилди, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди — 21.20

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6.